

Inhoud van de bijlagen

Bijlage 1 - Onderzoeksvoorstel	66
Bijlage2 - Het model op één A4	71
Bijlage 3 – Zingevingstermen	72
Bijlage 4 - Gelabelde POP deel A	74
Bijlage 5 - Formulier wensen en verwachtingen	77
Bijlage 6 - Deel van een interview als voorbeeld	78
Bijlage 8 - Conclusies aangaande werkwijze met model ZGA en cliënt X	84
Bijlage 8 - Labeloverzicht	87

Bijlage 1 - Onderzoeksvoorstel

Methodiek Onderzoek 2 Module: Onderzoeksvaardigheden (ENTH-VAA14) Onderzoeksvoorstel versie 6 studente: Anja Thönelt (s1042994)

Aanleiding:

Mijn vakcoach, Jolien Bos de Lange geestelijk verzorger maakt deel uit van de werkgroep zingevinganalyse, door de VGVZ geïnitieerd. Dit jaar (2013) zal de eindversie van de brochure “Zin zien, zoeken en geloven” worden uitgegeven door de VGVZ. Het model wil hulp bieden bij het systematisch in kaart brengen van de cliënt en zijn vragen en behoeften rond zingeving.

Ik heb tijdens mijn stage het model leren kennen, dat zowel handvaten voor de geestelijke verzorger kan bieden, als voor de begeleiders van mensen met een verstandelijke beperking. Via het model kunnen zij zin- en levensvragen bij cliënten op het spoor komen en ontdekken hoe zij door deze kennis de cliënten beter kunnen ondersteunen.

Op de LosserHof¹ is het model nog niet grootschalig ingezet. Jolien Bos de Lange heeft het model aan het managementteam voorgesteld en er is positief en geïnteresseerd op gereageerd. Men wil graag ervaringen op beperkte schaal opdoen en vandaar uit bekijken in hoeverre het model ingezet kan worden binnen de hele organisatie.

Er zijn gesprekken gaande rond de bruikbaarheid en de mogelijke inzet van het model binnen de Twentse Zorgcentra bij het opstellen van POP's.

De inbreng van een gestructureerd instrumentarium om zingevingsvragen van cliënten op het spoor te komen, is een voorbeeld hoe de professionaliteit van de geestelijke verzorging ten behoeve van cliënten in een zorgorganisatie verankert kan worden.

Als geestelijke verzorger zou ik graag willen bevorderen dat medewerkers vanuit een geïntegreerde zienswijze met cliënten gaan werken.

“Een derde toepassing is het model te gebruiken in een teamoverleg. Vaak gaat de aandacht binnen een team naar problemen van alledag uit en naar de oplossingen daarvoor. Dit model benadert de cliënt niet vanuit de problemen, maar vanuit de zingeving: wat maakt zijn leven de moeite waard en hoe dragen we daaraan bij?” (Werkgroep Zingevinganalyse VGVZ, 2013)

Probleemstelling:

De organisatie werkt op het moment met een vast formulierenformat voor het opstellen van een POP voor cliënten.

¹ De LosserHof is een van de locaties van de Twentse Zorgcentra, een instelling voor mensen met een verstandelijke beperking.

Jolien Bos de Lange verwacht dat het model door zijn systematische analyse tot nu toe onderbelichte zingeingsvragen van de cliënt kan traceren/benoemen.

Ik heb voor de studie vorig jaar zorgplannen op deze locatie geanalyseerd en mijn vermoeden is dat er zingeingsvragen bij cliënten leven die op dit moment niet voldoende aandacht krijgen in de bestaande manier van opstellen van een POP.

Deze verborgen zingeingsvragen zouden invloed kunnen hebben op het verlenen van zorg voor deze concrete cliënt.

Ik ben benaderd om een bijdrage in vorm van onderzoek rond één cliënt te leveren. Het onderzoek gaat werken met de mensen die betrokken zijn bij de zorg rond cliënt X.

Het onderzoek is daarmee onderdeel van een groter geheel van ervaringsonderzoek (nog drie andere cliënten) met het model binnen de organisatie. Er wordt gekeken of het model daadwerkelijk nieuwe informatie rond de cliënten naar boven brengt.

Doelstelling

Doelen in het onderzoek:

De informatie uit de bestaande POP van cliënt X wordt vergeleken met de uitkomsten van de gesprekken middels het Zingeingsanalysemodel.

Er wordt gekeken of het werk met het model 'nieuwe'² informatie rond cliënt X op zingeingsniveau oplevert.

Doelen van het onderzoek:

Daaruit valt af te leiden of het model geëigend is om structureel ingezet te worden bij het opstellen van een POP.

De resultaten van het onderzoek worden in vorm van aanbevelingen teruggekoppeld naar het managementteam van de Twentse Zorgcentra.

Onderzoeksvraag

In hoeverre levert het model ZGA nieuwe aspecten op zingeingsniveau op bij de betrokkenen bij de zorg (=respondenten) om cliënt X?

(Met als referentiekader de bestaande POP van cliënt X.)

² Nieuw in de zin van nog niet eerder opgemerkte of in het POP opgenomen zingeingsvragen.

De voorlopige deelvragen zijn rond drie aandachtsvelden geconcentreerd:

1. Analyse van de bestaande POP

Wat is de actuele stand van zaken rond zingevingsvragen van de cliënt? (POP-analyse)

In hoeverre spelen zingevingsaspecten een rol in het POP?

Welke aspecten van de cliënt vormen de basis voor zijn/haar zorg ?

2. Werkwijze en opzet van het model ZGA

Wat is de werkwijze van het model ZGA?

Welke rol spelen zingevingsvragen in het leven van een verstandelijk beperkte mens?

3. POP en model ZGA in vergelijking

Komen er nieuwe aspecten op het gebied van zingevingsvragen naar voren?

Op welke plaatsen van de bestaande structuur voor een POP is de inzet van het model ZA zinvol?

Begrippen, die door literatuurstudie uitgediept en gedefinieerd moeten worden:

- Verstandelijke beperking
- zorg en zinbeleving algemeen
- Zorg (voor mensen met een verstandelijke beperking), zorginstelling
- zingevingsvragen bij verstandelijk gehandicapten

Opzet onderzoek en methodieken:

Stap 1: Literatuurstudie ten behoeve van definities rond begrippen (z. hierboven)

Stap 2: *Kwalitatief empirisch onderzoek* (documentenanalyse) ten opzichte van

- zorgvisie (Twentse Zorgcentra) in het kwaliteitshandboek vastgelegd
- het POP zoals gehandhaafd in de Twentse Zorgcentra algemeen en
- de POP-analyse van de cliënt X concreet
- werkwijze van het model ZA (brochure van de werkgroep zingevingsdiagnostiek)

Stap 3: Kwalitatief empirisch onderzoek middels een casestudy

(open interviews n.a.v. het model ZA)

Ik ga met 5 respondenten met het model ZA werken rond cliënt X. Het model fungeert als het ware als een topiclijst voor een open interview. Het interview sluit een korte werkevaluatie ten opzichte van het model ZA in.

De 5 respondenten zijn:

1. de cliënt X
2. de ouders van cliënt X
3. de begeleiders van cliënt X
4. de orthopedagoog van cliënt X
5. de Geestelijke verzorger van cliënt X

Stap 4: Uitwerken van interviews en vergelijking van POP en nieuwe gegevens na het werk met het model ZGA.

Stap 5: Aanbevelingen voor de organisatie ten opzichte van de bruikbaarheid van het model ZA bij het opstellen van een POP.

Doordat het onderzoek deel is van een groter geheel is het wellicht mogelijk de data die uit het vergelijkbare onderzoek (door Jolien Bos de Lange met een andere cliënt) mee te nemen in het opstellen van aanbevelingen. Als deze stap qua tijd mogelijk is, horen er tussentijdse evaluaties en werkbesprekingen rond de dataverzameling en de resultatenanalyse bij, die ik met Jolien moet gaan plannen.

Stap 6: Uitwerken van de scriptie

Tijdpad:

Het onderzoek gaat 4 maanden duren, die als volgt verdeelt zijn over de stappen zoals hierboven beschreven:

Stap 1 al gaande vooraf aan het onderzoek en blijft gaande

Stap 2: 2 weken

Stap 3: 4 weken

Stap 4: 5 weken

Stap 5 en 6: 5 weken

Urenverdeling:

Literatuurstudie:	120 uur
Documentenanalyse:	15 uur
Interviews met respondenten:	10 uur
Uitwerken resultaten interviews	20 uur
Overleg met Jolien Bos de Lange over dataverzameling andere casus	10 uur
Uitwerken en vergelijken van de onderzoeksresultaten:	25 uur
Eindrapportage:	20 uur
 Samen:	 280 uur

Literatuur:

Borg, ter M.B., 'Waarom geestelijke verzorging? Zingeving en geestelijke verzorging in de moderne maatschappij', Drukkerij MacDonald, Nijmegen, 2000, (80 blz.)

Handleiding Persoonlijke OndersteuningsPlan (2005), Twentse Zorgcentra. (18 blz)

Kwaliteitshandboek van de Twentse Zorgcentra (digitale versie via intranet van de zorginstelling)

Rijksen, H. (red.), *'Leven in het zorgplan, levensvragen in het zorgplan voor mensen met een verstandelijke handicap'*, Uitgeverij Damon, Budel, 2002, ISBN 978905572890 (160 blz.)

Meininger, DR. H.P., *'Zorgen met zin, ethische beschouwingen over zorg voor mensen met een verstandelijke handicap'*, Uitgeverij SWP Amsterdam, Amsterdam, 2002, ISBN 90 6665 456 2 (deel II en III, p.89-209, 120 blz.)

Veening, E.P., *'Zin en zorg, levensverhoudingen in kaart gebracht'*, Uitgeverij Damon, Budel, 2003, ISBN 90 5573 450 0 (p.95-119, 24 blz.)

Werkgroep Zingeivingsdiagnostiek VGVZ Verstandelijk Gehandicaptenzorg *'Zin zien, zoeken en beleven , zingeivingsdiagnostiek bij mensen met een verstandelijke beperking'*, VGVZ (2009).(30 blz.)

Aanvulling overleggen met Jolien

Bijlage2 - Het model op één A4

Ik en mijn lichaam	Ik en mijn omgeving	Ik en de ander	Ik en spiritualiteit
Lichaam algemeen	Eigen ruimte	Bezoekvrijwilliger	Eigen geschiedenis / levensverhaal
Gezondheid	Gedeelde ruimte (wonen / werk)	Buren	Toekomstperspectief
Zintuigen	Dagindeling	Collega's	Bronnen van troost, hoop en motivatie
Intimiteit	Kleding	Familie	Bronnen van mistroostigheid, wanhoop en demotivatie
Seksualiteit	Transitionele objecten, speelgoed, dingen	Geestelijk Verzorger	Levensbeschouwing, religie
Psychisch welbevinden	Eten en drinken	Hartsvriend(in) / partner	God, Jezus, Maria, Allah, heiligen, etc.
Lichamelijke mogelijkheden en beperkingen	Cultuur, muziek, tekeningen, radio, tv, pc etc.	Huisgenoten	Rituelen, ordening van plaats en tijd
Wijze van communiceren	Huisdieren en natuur	Idolen	Symbolen, verwijzers naar belangrijke personen / gebeurtenissen
		Mensen in vrije tijd	Ziekte, lijden, dood (van zichzelf of van anderen)
		Persoonlijk begeleider wonen en teamleden	Ingrijpende gebeurtenissen
		Persoonlijk begeleider werk en teamleden	Bronnen van rust
		Vriend(inn)en	Bronnen van activiteit
			Behoeften en verlangens
			Waarden en normen

Bijlage 3 – Zingevingstermen

Zingevingstermen bij veld 1: 'Ik en mijn lichaam'

Aandacht	Onrust	Groei
Agressie	Begrensd zijn	Vervreemding
Aanwezig zijn	Ontevredenheid	Integriteit
Boosheid	Beschermd zijn	Intimiteit
Aanvaarding	Onverzadigbaarheid	Kennen en gekend worden
Frustratie	Een plek hebben	Lust
Acceptatie	Pijnigende ervaringen	Mooi zijn
Gulzigheid	Funktionslust	Persoonlijke ontwikkeling
Ambigüiteit	Schaamte	Plezier
Hulpeloosheid	Een plek hebben	Smaak
Authenticiteit	Schuld	Stabiliteit
Onmacht	Geborgenheid	Tevreden zijn
Bedachtzaamheid	Spanning	

Zingevingstermen bij veld 2: 'Ik en mijn omgeving'

Behoeft aan orde/netheid	Onoverzichtelijkheid	Rust
Chaotisch	Gemak	Smaak
Genieten	Ontevredenheid	Thuisgevoel
Gelatenheid	Plezier in ontwikkeling	Toewijding
Funktionslust	Slordigheid	Genieten van uitdagingen
Gemis	Houvast	Gastvrijheid
Geborgenheid	Perfectionisme	Verantwoordelijkheid
Gemakzuchtigheid	Mogelijkheden hebben/zien	Vertrouwdheid
Gezelligheid	Geslotenheid	Graag gezien willen worden
Onmacht	Plezier beleven	Zelfvertrouwen
Rijkdom		

Zingevingstermen bij veld 3: Ik en de ander

Aanhankelijkheid	Geduld	Solidariteit
Individualiteit	Ongeduld	Afhankelijkheid
Autonomie van de ander	Gelijkwaardigheid	Toewijding
Frustratie	Calimero-gevoel	Middelpunt zijn
Autonomie van jezelf	Integriteit	Vrijheid
Gemis aan geborgenheid	Schuld	Vriendschap
Betrokkenheid	Liefde	Vergeving
Jaloezie	Gekwetst zijn	Verlangen
Betrouwbaarheid	Loyaliteit	Initiatief
Machteloosheid	Arrogantie	Vertrouwen
Collegialiteit	Mededogen	Normerende zaken en personen
Onveiligheid	Overheersend zijn	Geborgenheid
Eigenheid (jezelf mogen zijn)	Rechtvaardigheid	Steun
Onzekerheid	Wegcijferend gedrag	Opgewektheid
Erkenning/waardering	Respect	Beschermd zijn
Schaamte	Er niet mogen zijn	

Zingevingstermen bij veld 4: Ik en mijn spiritualiteit

Acceptatie	Schaamte	Moed
Doelloosheid	Eerlijkheid	Onvrede
Avontuur	Triestheid	Overgave
Melancholie	Emotionaliteit	Wrok
Balans	Twijfel	Rationaliteit
Onmacht	Erkenning	Onrechtvaardigheid
Consistentie	Verwarring	Zelfvertrouwen
Onoverzichtelijkheid	Hoopvol zijn	Wanhoop
Dankbaarheid	Woede	Steun
Onvervuld verlangen	Liefde	Gemis
Doelbeleving	Verzet	Troost
Inspiratiebron		

Bijlage 4 - Gelabelde POP deel A

Fragment	Label	ZGA
P.1. De conclusie van de psycholoog is dat X. een extreem onzeker kind is	onzekerheid	anderen
P.2.X. heeft een veilige situatie nodig, hij is angstig en afwerend van contact.	onveilig, gemis aan geborgenheid	anderen
P.3. X een verlegen jongen is	Ontbreken van zelfvertrouwen	spiritualiteit
P.4.In 1997 wordt gesproken over een jongen die wat opener is en meer contact met zijn groepsgenoten probeert te zoeken. Hij vindt deze contacten wel moeilijk, weet niet goed hoe het moet	verlangen	anderen
P.5.dat X. openlijk rebelleert en als leerkrachten niet kijken hij stiekem gedrag (schoppen, afpakken materiaal,) vertoont.	verzet	spiritualiteit
P.6.Het schoolrapport van 2001 geeft in zijn advies dat X. een duidelijke leider nodig heeft en mensen niet accepteert als deze niet duidelijk voor hem zijn.	Overheersend zijn duidelijkheid	anderen
P.7.Opvallend is dat er geen speelgoed in huis is en de kinderen vooral naar de (buitenlands) t.v. programma's kijken.	gemis	Mijn omgeving
P.8. X. zo valt te lezen, wordt op een negatieve manier door zijn ouders benaderd. Vader en in mindere mate moeder benoemen voornamelijk de onmogelijkheden van X	erkenning/waardering gekwetst zijn	anderen
P.9. Een verklaring kan zijn dat hij als oudste zoon in een allochtoon gezin een positie heeft die eisen aan X. stelt die hij niet kan waarmaken	normerende zaken	anderen
P.10. De ouders overvragen X en dat leidt tot crisisachtige situaties		
P.11. jongen die hunkert naar positieve aandacht, bevestiging en waardering; hij lijkt een voor hem "veilige" identiteit te hebben opgebouwd als mislukkeling	geen zelfvertrouwen, acceptatie	Anderen spiritualiteit
P.12. Weglopen is zijn strategie om met spannende dingen om te gaan.		
P.13. Naast een onvermijdelijke maatregel (deuren gesloten houden) is er gekozen voor een oplossing waarbij het opbouwen van een goede relatie en vertrouwen in de groepsleiding als grootste doel werd gesteld. Wanneer hij door de BHV of de politie werd terug gebracht naar de groep werd hij met open armen ontvangen zodat hij de bezorgdheid van groepsleiding om zijn persoon als een warm welkom kon ervaren.	geborgenheid	anderen
P.14. Hij kon onverwacht coöperatief zijn, en opleven van complimentjes en individuele aandacht	collegialiteit , genieten	anderen
P.15. X. is opgelucht dat hij dagbesteding heeft en aan het werk kan	rust, houvast	mijn omgeving
P.16. In de speltherapie gaf hij regelmatig aan het niet prettig te vinden om thuis te zijn zonder dagbesteding. Het hebben van geen daginvulling is frustrerend voor X.	doelbeleving	spiritualiteit
P. 17. Hierdoor is hij gebonden aan een rolstoel. De aandacht die dit opleverde voor X was positief, evenals de toekomstigheid dat de deuren van de woning hierdoor open konden, zonder dat Volkan weg kon lopen/rijden. Eigenlijk gaat het dan goed met hem omdat begeleiding meer nabijheid biedt en in de verzorging taken overneemt en weinig van hem vraagt	aandacht, verlangen naar nabijheid	anderen
P.18. . Naarmate het ziek-zijn langer duurt, raakt X eigenlijk steeds meer gefrustreerd. Zijn daginvulling is minimaal en door onderstimulatie en gebrek aan veiligheid (hij voelt zich aan zijn lot overgelaten) ontstaat er een zeer problematische situatie	doelbeleving	spiritualiteit
P.19. Hij krijgt overdag dagbesteding in de woning, maar heeft letterlijk (buiten)ruimte nodig.	ruimte hebben (buiten)	Mijn omgeving

P.20. Zijn stemming wordt rustiger, hij is langzaam meer veiligheid gaan ervaren en met de intensieve begeleiding wordt tegemoet gekomen aan zijn basisbehoefte en veiligheid		
P.21. De overgang verloopt zeer moeizaam. X mist het gevoel van veiligheid en dit leidt tot een aantal ernstige, agressieve conflicten met medewerkers	overzichtelijkheid	Mijn omgeving
P.22. Hij refereert spontaan aan negatieve ervaringen uit het verleden en beleeft ze vervolgens in het heden (inclusief de dan gevoelde boosheid).		
P.23. Hij heeft een grote hang naar het doen van leuke dingen, kan hier ook van genieten, maar lijkt geen afstand te kunnen doen van het negatieve basisgevoel dat zijn leven "zwaar" is. Zodra activiteiten afgerond zijn kan zijn stemming gelijk omslaan.	tristheid	spiritualiteit
P.24. Op het moment dat vader bij de woning van X is, vindt X dit niet leuk. Geeft aan zijn vader niet te willen zien	afweer	spiritualiteit
P.25. Hij gaat samen met een activiteiten begeleider en een begeleider van wonen naar de pmt-er toe. Hij ervaart het als aangenaam en verteld bij terugkomst op de groep.	genieten, plezier	Mijn lichaam
P.26. Moeder heeft de neiging om X teveel informatie te geven. X raakt hiervan in de war	verwarring	spiritualiteit
P.27. X zo blijkt heeft behoefte aan een duidelijke kader van ruimtes en belang bij begeleiders die hem de kaders kunnen bieden	duidelijkheid, houvast	Mijn omgeving
P.28. X heeft dus veel baat bij een rustige, gestructureerde, stabiele en duidelijke omgeving. Dit is goed zichtbaar op zijn werk. X heeft hier zijn eigen plekje en werkzaamheden, waardoor hij minder last heeft van prikkels als op de groep. Hierdoor is hij in staat om geconcentreerder te werken en is vervelend en intens gedrag makkelijker bij hem te doorbreken. Hoe stabielere de omgeving voor X is, hoe positiever hij erop zal reageren.	rust, structuur, overzichtelijkheid, stabiliteit	Mijn omgeving
P.29. Er kan gesteld (SEO, 2008) worden dat X zijn emotioneel functioneren over het algemeen passend is bij een peuter. Bepaalde aspecten (omgaan met eigen lichaam, omgang volwassenen) van de emotionele ontwikkeling bevinden zich hierboven en andere aspecten (omgang met leeftijdgenoten, omgaan met materiaal) eronder		
P.30. X zich goed voelt, kan hij meer aan en kan dan ook heel wijs (vormgevend) uit de hoek komen.		
P.31. X krijgt een eigen wil, wil invloed op zijn omgeving uitoefenen, maar heeft toch steeds graag de begeleider in zijn nabijheid	nabijheid, Behoefte aan autonomie	Anderen spiritualiteit
P.32. X handelt egocentrisch dat wil zeggen hij is het middelpunt van de wereld. Hij is niet in staat om te bedenken wat een ander denkt en zich daar aan aan te passen. Hij heeft begeleiders nodig om de sociale contacten te begeleiden, om als filter tussen hem en de ander te gaan staan	middelpunt zijn, afhankelijkheid, gezag en leiding	Anderen spiritualiteit
P.33. X kan angstig zijn, in voor hem onbekende sociale situaties valt dit op.	ongemak, angst	Mijn omgeving
P.34. X kan niet tegen 'nee'- boodschappen en is bang voor nieuwe dingen	ongemak, verzet	spiritualiteit
P.35. In zijn gedrag lijkt X sociaal gericht, hij houdt mensen goed in de gaten om te zien wat ze doen.	geïnteresseerd	anderen
P.36. Hij raakt snel overprikkeld		
P.37. Hij zoekt op zijn eigen wijze naar harmonie, maar als hij overprikkeld raakt, dan uit hij dit meteen. Hij kan dan gaan mopperen, schelden, schreeuwen, deuren gooien, schoppen, slaan en spugen. X loopt weg als hij boos is.	Verlangen naar harmonie en gemis ervan	anderen

P.38. Als hij onvoldoende structuur en zorg en positieve onvoorwaardelijke waardering krijgt, kan hij zichzelf grenzen gaan stellen door angstige fantasieën te ontwikkelen. Hij kan dan 'overdreven' angstig of boos gaan reageren.	houvast	Mijn omgeving
P.39. Zonder nabijheid van een begeleider vervalt X al snel in een basisstemming van somber zijn en ziet dan geen lichtpuntjes.	somberheid, ontevredenheid	Spiritualiteit Mijn lichaam
P.40. Als X zich niet prettig voelt dan snapt hij niet hoe dat komt. Hij kan zich dan uiten door weg te lopen of boos te worden. Het is voor zijn omgeving niet altijd duidelijk waarom hij zich niet prettig voelt.	verwarring, onmacht	Mijn lichaam
P.41. X heeft moeite met zijn eigen vrije tijd in te vullen, hij moet hier hulp bij krijgen van begeleiders	doelloosheid	spiritualiteit
P.42. De dagelijkse vaardigheden is zijn sterkste kant. Hij is relatief sterk op huishoudelijk en persoonlijk gebied, leeftijd van een 5 jarige.		
P.43. In contacten is X gefocust op zijn begeleider.	Afhankelijkheid, veiligheid	anderen
P.44. Hij heeft moeite om zich te laten troosten of tot bedaren laten komen door de andere. Hij merkt (voelt) het als een ander boos of blij is. Hij heeft moeite met emoties als blij, boosheid, bang en bedroefd om te gaan.	troost, emotionaliteit	spiritualiteit
P.45. X begrijpt woorden als 'ja' en 'nee', kent verschillende lichaamsdelen en kan een opdracht uitvoeren die slechts één handeling vereist		
P.46. Het stellen van vragen vindt hij moeilijk		
P.47. Tijdens zijn persoonlijke verzorging is het wel goed hem even een moment alleen in bad of onder de douche te laten, dit zorgt voor ontspanning.	privacy, thuis bij jezelf, bron van rust	spiritualiteit
P.48. Hij heeft geen tijdsbesef waardoor begrippen over 15 minuten inhoudloos voor hem zijn.	onoverzichtelijkheid	Mijn omgeving
P.49. Hij weet niet wanneer hij schone kleren nodig heeft en heeft angst om zijn kleren te verliezen	onoverzichtelijkheid	Mijn omgeving
P.50. X 'houdt' van (bepaalde) muziek en is ritmegevoelig	plezier beleven	Mijn omgeving
P.51. Hij vraagt (test) bij elke begeleider of je veilig bent voor hem. Hij gaat het rijtje af en zegt ook de naam van de begeleider die nog 'getest' moet worden	geborgenheid en veiligheid en gezag en leiding	spiritualiteit
P.52. hij is overvraagd. Hierdoor is er een beroep gedaan op X die hij steeds niet waar heeft kunnen maken. Dit zorgde elke keer weer voor een frustratie bij X. en zijn omgeving. Dit heeft de angst bij X. alleen maar vergroot, want nog steeds kan hij geen beroep doen op zijn omgeving terwijl hij deze hard nodig heeft	onoverzichtelijkheid en chaos	Mijn omgeving

Bijlage 5 - Formulier wensen en verwachtingen

Fragment	Label	ZGA
W.1. Ik ben trots op mijn eigen kamer, waar ik het liefst alleen ben met mijn begeleider. En vind het niet leuk als medebewoners zomaar binnenkomen.	Genieten, ontevredenheid	omgeving
W.2. Ik stoer me erg aan lawaai van medebewoners wanneer ze boos zijn.	frustratie	anderen
W.3. Ik voel me veilig bij begeleiders die mij begrijpen en duidelijk de grenzen aangeven wat wel en niet kan	veiligheid	anderen
W.4. Ik hou van wandelen en fietsen, werken in de tuin en rotzooi opruimen met mijn knijpertje. Boodschappen doen, toeren met de auto en wat eten of drinken in de stad vind ik ook erg leuk	Plezier beleven	omgeving
W.5.Om de 4 weken ga ik naar mijn ouders, ik kijk daar erg naar uit elke keer	verlangen	anderen
W.6. Ik vind het fijn als ik een duidelijk dagprogramma heb, met activiteiten die aansluiten op mijn mogelijkheden en interesses, met begeleiders die duidelijk aangeven wat wel en niet kan	overzichtelijkheid	omgeving
W.7. Van lawaai en geschreeuw van anderen word ik zelf ook boos, en ook als ik iets niet begrijp door moeilijk taalgebruik van begeleiders	Frustratie , onbegrip	anderen
W.8. Mijn begeleiders thuis en op het werk, in het bijzonder mijn mentor en zijn buddy. Ook mijn ouders zijn erg belangrijk voor mij	betrokkenheid	anderen
W.9. Ik ben tevreden met mijn huidige leven, maar ben snel uit mijn evenwicht door onverwachte gebeurtenissen. Naarmate de tijd vind ik steeds meer rust op mijn woon en werkplek, omdat ik weet dat ik hier mag blijven.	stabiliteit	omgeving
W.10. Een woonplek waar ik weinig negatieve prikkels van medebewoners krijg.	Rust, verlangen	omgeving

Bijlage 6 - Deel van een interview als voorbeeld

Interview 1

Onderzoekster: A

Geïnterviewde: E (begeleider dagbesteding)

A1: Als je X een beetje voor ogen hebt, wat is dan iets waar je denkt: Nou dat springt voor mij eruit...dat is iets waar ik weet dat die dat plezierig vindt?

E1: Het is een jonge diezeggen wat hij plezierig vindt. Hij..volgens mij ontleent hij aan dingen zekerheid en aan dezelfde dingen ook veel onzekerheid.Volgens mij ook vanuit zijn cultuur. Hij is de oudste zoon...zo...hij heeft het gevoel: Ik moet alles bij elkaar houden...dat heeft die nog een beetje...Hij wil heel graag naar huis en thuis krijgt die ook heel veel onzekerheid...want die ouders zijn niet helemaal de slimsten..die geven heel veel informatie waar die niets mee kan. Hij vindt het wel heel belangrijk om naar huis te gaan, maar of dat nou functioneel is of dat die een familieband heeft.. Als je naar zijn hele lijf kijkt...de meeste dingen die hij gebruikt zijn functioneel. Eigenlijk gebruikt die alles functioneel

Comment [AP1]: 1.1.

Comment [AP2]: 1.2.

Comment [AP3]: 1.3.

Comment [AP4]: 1.4.

A2: Maar, even nog een keer terug, dat je zegt dat je kunt merken dat het 'de oudste zijn' een rol gaat spelen... op wat voor een manier gaat het een rol spelen?

E2: Lijkt....da's invulling natuurlijk..., dat die zich verantwoordelijk gaat voelen voor zijn broer voor zijn vader...voor zijn moeder. O, nu is mijn broer er niet...dat is wel erg ...hij weet dan niet wat die ermee moet...

Comment [AP5]: 1.5.

A3: Oja, vraagt die ernaar?

E3: Ja, hij vraagt naar zijn ouders, als naar zijn broers, er woont nog een broer thuis en een broer in Almelo en naar beiden vraagt hij...vindt die heel moeilijk..

Comment [AP6]: 1.6.

A4: En hoe is het contact daarmee?

E4: Met de broer in Almelo heeft die helemaal geen contact. Die wil dat niet. En naar huis gaat die een keer in de drie weken ...gaat die naar huis en dan gaat er een begeleider van hier mee en er zit maatschappelijk werk en daar is vaak die broer die nog thuis is, is er wel of is er niet en die wil hij dan ook echt spreken. Als die die niet gesproken heeft, dan (doet de stem na) heb mijn broer niet gesproken. Dan wordt hij een klein beetje onzeker van dat die er niet was, en in november was die jarig en dan hebben ze zijn verjaardag thuis gevierd en daar was de hele familie er geweest. En dat was veel te druk voor hem. Als die dan naar huis gaat, dan is dat heel functioneel: hij praat met zijn vader, hij praat met zijn moeder, hij krijgt wat te eten en te drinken en dan is 't weer...dan gaan we weer..

Comment [AP7]: 1.7.

Comment [AP8]: 1.8.

A5: Kun je een verschil merken, zeg maar als die bij zijn familie is geweest... daarvoor en daarna.

E5: Ja!

A6: En hoe is dat?

E6: Ahum, hij bouwt een klein beetje op..week een gaat die naar huis zal maar zeggen..dan is het de eerste tijd goed, dan is die thuis geweest..en dan begint die weer: 'Wanneer ga ik weer?' In de tweede week sturen ze een mailtje, bij wijze dan naar zijn ouders of die weer naar huis mag...zo wordt het hem uitgelegd...die sturen ze dan vrijdag zondag...dat weet ik niet precies meer..die week daarop krijgt die antwoord erop, de derde week gaat die weer naar huis en je ziet gewoon: naar gelang de tijd dichterbij het naar huis gaan komt, de spanning opbouwt, omdat thuis geen zekerheid

biedt. Iedere keer anders is, vader en moeder vertellen dingen waar die niets mee kan. Heel veel informatie waar die gewoon niets mee kan.

Comment [AP9]: 1.9.

A7: Wat gebeurt als hij zich onzeker voelt?

E7: Eeeehhhhh, gaat die zich overal aan ergeren, mopperen, met dingen gooien, tegen dingen aanslaan en het vervelende is, dat die niet kan zeggen: 'Dat is aan de hand.' Hij zou het anders benoemen b.v. het regent, (hij doet X na) "Het regent altijd!" De kunst is om erachter te komen van wat bedoelt die nou echt. Dat is...tja...

Comment [AP10]: 1.10.

A8: Hij reageert zich af of zo..?

E8: Hij reageert zich af. Gisteren deed ik de asbakronde, stond daar achter bij het T. ...daar stonden stoelen buiten...hij liep naast me, hij was helemaal goed ..blijde geluidjes en hij snapte alles, alles was...en in een keer laat die de...hij heeft een vuilniszak in de hand, waar de peuken in gaan en hij loopt in een keer naar de stoelen heen en gooit vier van die stoelen weg en ik kan hem gewoon achteruit doen: 'Niet doen' en hij kijkt me aan net als of die een klein moment een kortsluitinkje had ...ik heb toevallig gisteren...niet gesproken, kan best zijn dat die, dat het naar- huis- gaan weer aankomt, dat die zijn week niet heeft gehad,(schouders optrekken: Ik weet het ook niet) Hij kan zich niet duiden en dat is heel lastig.

Comment [AP11]: 1.11.

Comment [AP12]: 1.12.

A9: En hoe is het contact? Was jij een keertje mee bij zijn ouders?

E9: Nee, ben nog nooit bij de ouders geweest. Nee, dat doet de woongroep.

A10: Ik ben benieuwd hoe het contact zelf is. Is het hartelijk? Is het gereserveerd?

E10: Durf ik niet te zeggen.

A11: Nee, okay. Je was een beetje begonnen bij: 'andere' (model) familie. Als je kijkt naar de andere...collega's,... Heeft hij contacten op de dagbesteding?

E11: Ahum...ahum...X wil ook alles ...eeehhh...eeehhh...controleren..hij is een controlefreak op en top, hij moet ook weten wat de anderen doen...echt contact heeft die niet...hand opsteken "Hoi Hoi" dat heeft die eigenlijk met de hele wereld...hij denkt ...als die door Enschede fietst, zegt die iedereen iets: "Hoi mooi weer! Hoi mooi weer!" Als je hem achter op de fiets hebt...ligt een beetje aan de dag..maar..echt iets met anderen hebben... geloof ik (aarzelt) ..niet.

Comment [AP13]: 1.13.

Comment [AP14]: 1.14.

A12: Is er een voorkeur, zeg maar zijn er mensen, waar je kunt merken dat die daar graag mee optrekt, of anderen waar die juist een hekel aan heeft?

E12: Nee ...dat is eerder...hij laat eerder merken , ahum, ook wel die hij lief heeft,..maar hij laat eerder merken aan mensen waar die moeite mee heeft, die hem minder duidelijkheid geven, die korter bij hem zijn, ook die jonge jongens hebben meer moeite met hem om bij cultuurgericht...dat haantjes gedrag zit er wel in.."wat wil je dan "(doet een opschepper na..) Je ziet bij wat oudere vrouwen, eerbiedig gezegd: de moeders onder ons, die hebben het makkelijker met hem omdat het de moeder is, tenminste zo verklaren wij dat..

Comment [AP15]: 1.15.

A13: Jajajajaja (bevestigend)

E13: Wat je ook bij hem doet, is invullen, omdat...je kunt het niet zeggen dit is het..

A14: Nee.

E14: Het is invullen: Ik denk dat...

A15: Okay..

E15: Hij is zo complex dat je...ik ben onder aan de ladder begonnen...Lacht...toen hij kwam zat ik in de ziektewet en ik ben eigenlijk van de ene op de andere dag bij hem gekomen en eigenlijk is dat voor hem heel rot, eigenlijk wil die eerst van de zijlijn kijken wat is er? En ik ben zonder inwerken zo bij hem begonnen...t was niet anders. Toen ben ik onderaan begonnen en elke keer had ik: ..had die

Comment [AP16]: 1.16.

Comment [AP17]: 1.17.

't op mij, moest die mij hebben. Daar ben ik wel anderhalf jaar mee bezig geweest om eigenlijk te laten zien wat je ook doet, ik blijf weer komen. Het blijft allemaal hetzelfde..en dat heeft die nodig...

Comment [AP18]: 1.18.

A16: Wat heeft dan gedaan, al je zo zegt hij moest me hebben?

E16: Ahum, het mopperen, het dreigen, het ..vooral het dreigen. Het was in de beginperiode naast me gaan staan en heel hart op een raam klappen: "Ben er niet bang voor. Heb wel lef (lacht). Ik durf je wel aan.."

Comment [AP19]: 1.19.

A17: ...zich laten zien.

E17 Ja ja, ben niet bang voor je..nouja...je moet eigenlijk ergens doorheen. Hij moet vertrouwen dat je, wat er ook gebeurt, dat je voor hem blijft. Zijn hele leven is die..ahum...altijd verhuisd..na twee, na anderhalf, na twee jaar ging die weer na een nieuwe woongroep, nieuw werk...alles nieuw, want dan konden mensen gewoon niet met hem werken en nu zit die al drie jaar bij ons en je merkt nu langzamerhand dat die, dat die echt aan het zoeken is: he, hoe lang moet ik doorgaan voordat ik weer van huis ga? Het is een klein beetje de bedoeling dat die bij ons blijft,. je merkt dat menig collega langzaam iets krijgt van 'oehhh'...'t is ook heel zwaar, het is ook heel bedreigend. 't is ook geen kleine jongen...

Comment [AP20]: 1.20.

A18: Nee,nee (bevestigend)

E18 Daar komt wel iets op je aan. Het is ook echt bedreigend wat die doet. Het lijkt ook echt bedreigend terwijl ikzelf het gevoel heb, nou hij zou me niet snel wat doen, 't gaat langs me heen, hij gooit langs me heen, slaat langs me heen..het is niet gericht op mij, maar langs mee heen...zo..

Comment [AP22]: 1.22.

A19: Mhmh...maar dat speelt een grote rol...lichamelijke agressie, zeg maar..?

E19: Jaja, de dreiging daarvan.

A20: Want hoe vaak komt het voor dat die daadwerkelijk iemand mept?

E20: Feitelijk heeft die bij ons in die drie jaar drie of vier keer gedaan.

A21: Okay..

E21: Maar mpf... de dreiging is er elke dag....elk uur. Dat kan, nou wat ik je net beschreef van zo niets... kan het zijn en dat is het grootste angstpunt bij hem, dat je denkt die, die een hele goede dag heeft en kan het zo omslaan...eigenlijk voor je het doorhebt..is het alweer voorbij.

Comment [AP23]: 1.23.

A22 Weet je hoe dat met zijn ouders...hoe gaan die ermee om? Werd daar thuis gemept? Werd hij ook geslagen?

E22: Ahum..

A23: Weet je niet ?

E23: Weet ik niet zeker...maar..

A24: Okay..vermoeden of zo? (hij kijkt zo..)

E24: Het vermoeden is er wel...ja.

Comment [AP24]: 1.24.

A25: Ja, want ik neem aan dat dat niet alleen hier speelt..

E25: Nee, nee nee, hij is vanaf begin af aan waarschijnlijk ...tja oud is die niet.. helemaal weten? tja.. hard bewijs is er geloof ik niet...maar het vermoeden is er wel..

A26: En heeft hij ander zeg maar lichamelijk contact met anderen? Kun je hem lichamelijk troosten? Kun je hem aanhalen?

E26: Nou ja,...toen die bij ons kwam kon je hem eigenlijk helemaal niet aanraken, want als je aangeraakt werd, werd die afgezonderd...dat was eigenlijk een klein beetje de regel...

Comment [AP25]: 1.25.

A27: Oh, okay (9:17)

E27: Dat...voor in zijn hoofd en nu zijn we hier begonnen met psychomotorische therapie en dat

...

A59: En oude verhalen?

E59: Eh...ja...maar heel beknopt...twee, drie verhalen en die hoor je elke keer weer. In A. (19:06) was die en die.. ik heb daar gewerkt en bij de S. heb ik vroeger ook gewerkt en dat weet die ook en dan noemt die nog een paar namen op...H. en R. dat is een beetje een spelletje dat je met elkaar maakt. Dat is niet dat die 't verteld om het vertellen. Hij gebruikt het, zoals alles gebruikt die...een band met hem moet je niet denken te hebben...functioneel meer niet. Moet je niet denken dat als je een, twee weken weg, weet je wel..."Hoe was 't?" Dat vraagt die niet...ja uit beleefdheid...da 's aangeleerd: "Hoe is 't?" Maar ja...

Comment [AP26]: 1.51.

A60: Even kijken...eigen ruimte...? Hier bij omgeving staat bv eigen ruimte en naja...dat geldt waarschijnlijk ook voor dagbesteding..dat hij een...heeft hij een eigen stuk?

Comment [AP27]: 1.52.

E60: Ja, hij heeft een eigen ruimte...een afgesloten ruimte, waar die niet zelf uit kan...waar wij bepalen wanneer die eruit kan: omdat die anders...

A61: Okay, de deur is ook echt dicht.

E61... is echt dicht. Anders gaat die zwerven...heb je...hebben wij de regie niet meer...hij eigenlijk moet je zorgen dat je de hele dag de regie over zijn leven houdt..

Comment [AP28]: 1.53.

....

A81: Okay, andere dingen qua zintuigen..is hij daar, heeft hij daar beperkingen?

E81: Nee, (lacht) had die dat maar...hoorde die maar iets minder, zag die maar iets minder...dat zou fijn zijn. Weet je wat die wel doet als die een keertje hoest dan gaat die de hele dag: ahum, ahum(hoesten) kijken of die nog hoesten moet...als plassen een keer niet lukt loopt die iedere keer weer naar de wc toe om te kijken of die nog kan plassen. Dat controle erover.."He, wat is dat wat gebeurt er? Hij kan het ook niet duiden.

Comment [AP29]: 1.65.

Gisteren borrelde zijn buik toen we onderweg een keer 'Heu mijn buik borrelt' ...hij wist eigenlijk niet wat er nou gebeurde...tja dat kan die gelukkig dan niet zelf oproepen...dat borrelen...anders zou die dat de heel dag doen...doet die 't nog? Wordt die direct onzeker van..."Wat doet mijn buik nu?"

A82: Ik dacht eerder ook inderdaad meer aan bezorgdheid of angst dan aan controle..."doet 't het nog?"

E82: Ja, doet 't het nog! Ja die angst en die controle "kan ik het nog wel?"Hij wil het toch in handen houden van "plassen dat moet toch lukken!" Daar zit een mengelmoeisje van bezorgdheid en controle: "Het moet toch .."

Comment [AP30]: 1.66.

A83: Hij, zeg maar, hier staat lichamelijke mogelijkheden...hoe is dat voor hem? Want ik zie hem wel eens schuifelen...hij is een beetje rond...hindert hem dat?

E83: Neu, neuh niet echt, neuh

A84 Gaat die ook ...voetbal of zo?

(27:55) onderbreking omdat een bewoners komt binnenstormen

A85: Even kijken, we waren bij 'lichaam'.. en over hoe hij zich beweegt...en wat die...gaat die zwemmen?

E85: Ja, hij zwemt met een groep, maar wat die daar precies doet, weet ik niet, daar zijn we niet bij...

A86: Maar ook daar...kun je merken dat het leuk vindt om ernaartoe te gaan?...Tja ik stel altijd weer dezelfde vraag...(lach erbij)

E86: Jaja en je krijgt elke keer weer het zelfde antwoord...het zit in zijn programma...en wat dat...hij...

Comment [AP31]: 1.67.

A87: Het maakt geen verschil tussen papier ophalen, schoon maken...?

E87: Nee, nee, hij...één activiteit vindt die leuker als een andere activiteit.

A88: Ja maar dit, dit stukje, waar merk je dat dan aan..? Waar kun je dat aan merken..?

E88: Minder weerstand.

A89: Minder weerstand?

E89: "t Is niet dat die niet blij erop reageert, maar je hebt minder weerstand. Maar of die dan de activiteit vindt of dat die het duidelijker heeft...trekt de schouders op..

Comment [AP32]: 1.68.

A90: Okay, dat weet je niet?

E90: Dat durf ik niet te zeggen..waar die dan minder weerstand door heeft...dat kan ik je niet..

Comment [AP33]: 1.69.

.....

E112: Nee, absoluut niet! In de geestelijke ontwikkeling zit ook nog dat die meer ontwikkeld is dan de andere...daar zit een groot verschil in. Als je 't tegenkomt, praat je door, dan denk je...hoh? Maar hij begrijpt er helemaal niks van.

A113: Wijze van communiceren hoort er nog bij, maar dat zei je...jullie gaan picto's voor hem gebruiken.

E113: We gebruiken...we hebben een pictobordje voor hem, waar de begeleiders op staan en de activiteit waar we mee bezig zijn en de volgende activiteit...als we de volgende dag dat doen dat wisselt die en dan komt de volgende er weer...om verder vooruit te kijken dat wordt dan heel lastig.

A114: Gebruikt hij zelf ook wel eens picto's om iets..?

E114: Nee, nee. Ja, de picto's die wij gebruiken die wil hij nog wel eens...asbakken...dan ziet die oh...asbakken halen...op zo'n wijze..

A115: Maar niet zo...bv een keuze...kan hij keuzes duidelijk maken? Nou ja als jullie simpele dingen vragen: Wat wil je op je brood?

E115: Ik denk dat die uit tweeën kan kiezen..wil je links of wil je rechts dat kan die wel...Maar hij zou dat niet aan hand van picto's...

Comment [AP34]: 1.79.

A116: Maar dat wordt hem niet veel aangeboden, begrijp ik..?

E116: Nee, omdat je hem dan waarschijnlijk heel snel te veel gaat doen. Hij kan het wel maar niet altijd, tenzij, moeten alle voorwaarden goed zijn.. dus liever niet...je wilt de regie houden...dus...op den duur zou het ooit wel eens weer een keertje kunnen, maar..

Comment [AP35]: 1.80.

A117: Want je zegt, wij willen de regie houden, betekent dat dat X in die zin erom vraagt? Of is dat een inschatting van dat dat nodig is?

E117: Ja, omdat je merkt dat die het zelf niet kan. Als je hem de regie laat, dan gaat die zwerven, zwerven, gaat die dingen ophalen die die helemaal niet gebruiken kan...dus moet je wel voor hem.. he...binnen die kadertjes blijven ..hier dat is goed voor je. Als je zelf de controle, dan verzandt die niet..

Comment [AP36]: 1.81.

A118: Zoals ik het nu hoor heeft zijn dag, heeft die een programma, dat ga je doen. Zijn er momenten waarop hij invloed heeft op de verloop van zijn dag? Of..

E118: Eigenlijk heel veel, de hele dag door...met name naar dingen kijken...zijn programma moet je als spoor zien en af en toe moet je stationnetje daar buiten , dan gebeurt iets...zullen we even kijken...die invloed heeft die..

Comment [AP37]: 1.82.

A119: Okay en die marge zit er wel in? Dat je dan meegaat ..

E119: Jaja, vooral meegaan, om ook op dat punt de boel voor hem te vertalen, duidelijk te maken. Dat zit het hem in...eigenlijk was ik koffiejuif, tolk, werkvoorbereider, nou ik was eigenlijk van alles...wat je dan voor die jongens doet voor X heel erg...vooral tolk, je praat wel Nederlands met hem, maar hij verstaat er niets van, zijn vader praat af en toe Turks met hem, daar begrijpt die helemaal niets van. E. op de groep zei van de week het moet voor hem zijn als of iedereen de hele dag Russisch praat.

Comment [AP38]: 1.83.

A:120: Als idee. .he..?

E120: Als idee ja.

A121: Precies. Heb je qua cultuur..je zei al een beetje dat machogedrag dat die ...ja haantjesgedrag...en zijn er andere dingen , waar je van zegt, dat link ik aan cultuur? Of achtergrond...?

E121: Dat familie hebben...dat link ik er dan aan..de moeder die belangrijk is, dat link ik eraan, en respect voor die oudere vrouwen, link ik daaraan.

Comment [AP39]: 1.84.

A122: En heeft die iets met geloof?

E122: Niets anders dan aangeleerd...nee, daar snapt die helemaal niets van...nee,...wat snappen wij ervan zou ik zeggen...

A123: Er is niet een ritueel of zo , dat hij mee heeft gekregen of uitvoert?

E123: Nee, nee, nee..daar heeft die helemaal geen kaas van gegeten. Dat maakt hem niet uit...van huis uit ook niet trouwens.. volgens mij zijn ze moslim, maar zijn vader is alcoholist...dus...

Comment [AP40]: 1.85.

A124: Dat strookt dus niet samen?

E124: Nee, dat strookt niet..dus in hoeverre hij van huis iets heeft meegekregen...

A125: Misschien de laatste vraag voor nu: Heeft X wel eens wensen of zo? Zijn er dingen, waar je weet dat is een wens en verlangen?

E125: Zijn grootste wens is dat alles hetzelfde gaat, dat het voorspelbaar gaat

Comment [AP41]: 1.86.

A126: Ook niet dingen die die ooit heeft meegemaakt en waar die op terugkomt? Dat zou ik nog een keer willen..

E126: Nee, niet uit zichzelf...dat het echt zijn eigen wens is, dan is het meer omdat jij het zegt: Ik wil er nog een keer naar toe!"Dat pleasen en teasen...dat is...

A127: Want als het gaat om toekomstperspectief dat is dan ook iets..als ik het goed begrijp..waar hij niets...draagt hij niet echt aan bij..aan een toekomstperspectief?

E127: Neuh, daar heeft die niets mee...dat is veel te vaag...je moet echt praatje, plaatje...dat is echt niet...van wil je iets doen...dat lukt niet...tja het is een heel ingewikkeld en bijzonder persoon.

Comment [AP42]: 1.87.

A128: Nou dank je wel zover...

Bijlage 8 - Conclusies aangaande werkwijze met model ZGA en cliënt X

Deze bijlage bevat conclusies en aanbevelingen die ik wel waardevol voor de scriptie vind, maar die niet noodzakelijk zijn ter beantwoording van de onderzoeksvraag.

Conclusies aangaande werkwijze met ZGA:

- Via het model ZGA kan duidelijk meer informatie over de zinbeleving van een cliënt worden verworven, dan via de formulieren behorende bij de POP, zoals tot nu toe gehandhaafd.
- Elk interview was als informatiebron nuttig. Uit elk interview kwamen nieuwe aspecten over de zinbeleving aan het licht.
- Werken met het model nodigt uit om weer met 'andere' ogen naar de bewoner te gaan kijken: nauwkeuriger, gedetailleerder, opener.
- De zorgverleners beschikken over verschillende informatie en vanuit hun eigen perspectief komen zij ook tot verschillende beschrijvingen van de cliënt.
- Werken met de ZGA betekent het waarborgen van de visie van de cliënt op zijn eigen leven en het serieus nemen van zijn of haar eigen keuzes, wensen en verwachtingen. De visie van de zorgverleners is belangrijk, maar in principe ondergeschikt aan de visie van de cliënt zelf.

Aanbevelingen t.a.v. werkwijze met ZGA:

- Het verslag van de ZGA gebruiken als groeidocument: per aandachtsveld van het model wordt de zinbeleving van de cliënt vastgelegd. Vragen worden genoteerd en er worden werkdoelen mbt deze vragen en de zinbeleving geformuleerd. Er wordt individueel een tijdsbestek uitgewerkt om de zorgdoelen te evalueren en aan te passen.
- De gespreksleider is degene die in het gesprek steeds weer de blikrichting, namelijk vanuit de cliënt, bewaakt. Dat vraagt om structurerend en regulerend ingrijpen.
- Een plan maken voor opleiding van gespreksleider voor model ZGA. Het model wordt nu ingezet onder gespreksleiding van een geestelijk verzorger. Deze is opgeleid voor het voeren van gesprekken over zingeving. De geestelijk verzorger zou anderen op kunnen leiden tot gespreksleider. Voorwaarde is daarbij dat deze anderen feeling hebben met het onderwerp zingeving, in staat zijn om door te vragen en waar nodig de diepte te zoeken.
- Voor de gespreksleiders zou het gunstig zijn om in het begin in teams van twee te werken om elkaar professioneel feedback te kunnen geven en daardoor elkaar aan te vullen en groei in bekwaamheid van het leiding geven aan de ZGA te bevorderen. Een vereiste is dat degene gesensibiliseerd is voor zingevingsvragen en er kennis over heeft.

Er zijn een aantal voorwaarden voor het werken met de ZGA

1. Het model vraagt om een opgeleid iemand als het om gespreksvoering over zingeving gaat.
2. Aandacht voor en zicht op de eigen zingeving zijn behulpzaam zo niet noodzakelijk om met het model te werken en andere mensen te bevragen.
3. Het creëren van een ontspannen en veilige gesprekssituatie voor alle deelnemers.

Conclusies aangaande cliënt X :

- Het werken met X is vermoeiend en potentieel demotiverend doordat o.a. zorgverleners weinig voldoening in het contact beleven. X lijkt geen waarde te hechten aan personen en is onberekenbaar in zijn reacties.
- Zinnontnemende aspecten als onzekerheid en verwarring van X zijn nauw verbonden met wisselende omstandigheden zowel in het aandachtsveld 'mijn omgeving' als 'anderen'.
- Het hebben van keuzemogelijkheden is een fundamentele vorm om zin te ervaren in het leven. Voor X zijn deze mogelijkheden sterk gereduceerd.
- De inschatting van de mogelijkheden van X om zelf zijn leven mede te bepalen worden door de zorgverleners verschillend ingeschat. De één ziet geen mogelijkheden voor X en een ander benadrukt juist het belang ervan.
- Alle zorgverleners onderstrepen dat X op zoek is naar waardering, erkenning, aandacht en nabijheid en dat X gezien wil worden.
- Het lijkt op het eerste gezicht als of X weinig waarde hecht aan speciale mensen. Pas na inzoomen op kleine details blijkt dat X toch waarde hecht aan bepaalde mensen.
- Aspecten die kunnen leiden tot een verhoogde zinbeleving zijn maar bij een deel van de zorgverleners onder de aandacht. Daarbij kan gedacht worden aan zingevingstermen als 'gesprek opzoeken, eigen leven willen bepalen, autonomie, gelijkwaardigheid, groei en ontwikkeling'.
- Er zijn in de interviews ook vragen gesteld die de zorgverleners niet konden beantwoorden.
- Angst wordt door een deel van de directe zorgverleners niet herkend als mogelijke reden voor agressief gedrag of dwangmatige handelingen.

Aanbevelingen aangaande de zorg voor cliënt X:

- Alle zorgverleners onderstrepen dat X op zoek is naar waardering, erkenning, aandacht en nabijheid en dat hij gezien wil worden. Gebruik dit als uitgangspunt bij het formuleren van de zorgvraag en de daaruit voortkomende werkdoelen voor X zodat aan deze behoefte tegemoet wordt gekomen.
- Aansluitend bij de zinbeleving van cliënt X kan eten een positieve ingang zijn in de zorgverlening. Hiervoor is het noodzakelijk om de verschillende invalshoeken voor de zorgverleners voor elkaar inzichtelijk te maken middels bv een gesprek en zo mogelijk ruimte te creëren waarin de verschillende aspecten van zinbeleving van X tot uiting kunnen komen (in 'mijn omgeving' het familiare samenzijn, de oosterse keuken...).
- Het lijkt nuttig om bij X meer aandacht te schenken aan het thema 'angst'. Angst zou een grote rol kunnen spelen als beweegreden voor zijn gedrag. Het waarnemen hiervan vergt echter een vergrote bewustwording van de zorgverleners. Zie hiervoor ook mijn aanbeveling richting organisatie.
- De aspecten die kunnen leiden tot een verhoging van de zinbeleving zijn maar bij een deel van de zorgverleners onder de aandacht. Deze aspecten bieden mogelijkheden voor X om een zinvol leven te leiden en moeten daarom groot gewicht krijgen in de ondersteuning van hem. De eerste stap is dat zij gecommuniceerd moeten worden met de andere zorgverleners, zodat er een breed draagvlak ontstaat.

- Het is nodig om een beeld te vormen over enerzijds de mogelijkheden tot autonomie van X en anderzijds zijn behoeften aan leiding door anderen. Gelet op zinbeleving zou het bevorderlijk zijn als er ruimte voor autonomie en zelfbeschikking van X kwam, natuurlijk binnen de grenzen van zijn mogelijkheden. Hierbij zou het behulpzaam kunnen zijn om juist de arts en de gv-er aan het woord te laten komen bij een gesprek over de ervaringen van hen met X. op dat gebied.
- Omdat er wel zorgverleners zijn die de groei en ontwikkeling zien van X wat betreft de zinvolle invulling van zijn leven, zou het goed zijn als deze mensen hun ervaringen ook veelvuldig delen. Bij elke overdracht/uitwisseling zou er ook aandacht moeten zijn voor de dingen die wel goed gaan en die zich positief hebben ontwikkeld. Dat heeft effect op de zorgverleners en hun verhouding tot de cliënt en ook op de manier waarop zij hun werk als zinvol ervaren.
- De waardering voor hun verrichte werk kunnen de zorgverleners vooral van elkaar krijgen. Hierin kunnen waarschijnlijk de teamleider, gedragsdeskundige en misschien ook de gv-er een rol spelen. Dat speelt in meerdere opzichten een rol. Ten eerste is het belangrijk om te zien dat de gekozen weg voor X goed is en dat het met X goed gaat. Ten tweede is het belangrijk voor de zorgverleners zelf, zodat zij hun werk kunnen volhouden en zelf niet opgebrand raken.
- Omdat er onderwerpen zijn waarin de meningen en visies van de zorgverleners van elkaar verschillen, zou een uitwisseling in de vorm van een gesprek zinvol zijn over het afstemmen van de zorgbehoefte van X.
- Uit de open gebleven vragen in de ZGA kunnen werkdoelen geformuleerd worden die uiteindelijk ten goede kunnen komen aan de zorgvraag van X.

Ik heb verder nog twee opmerkingen van wat algemenere strekking die ik noemenswaardig vind:

- Er staat in de handleiding dat er in elke POP wordt geadviseerd om een communicatieplan op te nemen en dat er voor medewerkers een speciale scholing in 'totale communicatie' aangeboden wordt. Mijn ervaring is, dat zowel het eerste zelden voorkomt als het tweede niet in het actuele scholingsaanbod van DTZC staat. Hier is een discrepantie tussen intentie en realiteit.
- Het thema 'angst' onder de aandacht brengen bij zorgverleners. Angst is dé emotie, die mensen hindert om voluit (zinvol) te leven. Door het verstrekken van feitelijke informatie over het onderwerp in de volle breedte wordt een basis geschapen voor een beter waarneming van 'angst' bij cliënten, en een adequate begeleidingsstijl door de zorgverleners. Angst is een (vaak) onbewuste emotie en juist daardoor kan angst de regie over het leven overnemen en tot gedragingen leiden, die verstorend werken zowel voor die persoon zelf als andere mensen eromheen. Dit geldt sterk voor mensen met een verstandelijke beperking.

Bijlage 8 - Labeloverzicht

Label in de kleur van het bijbehorende veld	Fragmenten uit POP-analyse	Fragmenten uit interview 1 dagbesteding- werken	Fragmenten uit interview 2 gedragdeskundige	Fragmenten uit interview 3 arts	Fragmenten uit interview 4 geestelijk verzorger	Fragmenten uit interview 5 Persoonlijk begeleider wonen
Mijn lichaam: genieten, plezier niet genieten	P.25. Hij gaat samen met een activiteiten begeleider en een begeleider van wonen naar de pmt-er toe. Hij ervaart het als aangenaam, en vertelt bij terugkomst op de groep.		2.26. wat hij vanuit zichzelf al doet is wandelen, bewegen 2.34. en hij vindt het wel bv ook lekker om in bad te liggen. 2.35. denk ik het liefst gewoon chips en dat soort dingetjes; de hele tijd willen eten en dat vindt die wel heel erg lekker allemaal en Mc Donalds vindt die wel lekker, ja hoor dat vindt die allemaal heel lekker 2.55. M73: Nee...ik weet wel dat die graag naar de McDonalds mag...dat die dat wel erg lekker vindt, maar of die dan ook zegt: “ Boerenkool vind ik niet lekker”, dat weet ik niet		4.34.dik zijn? Nee, het is een stevige jonge...een stevige kerel.. dat was nooit een probleem, nee. 4.70.Hij is actief dan, hij loopt, dat heeft die ook nodig natuurlijk, om die lichaamsbeweging te hebben, dus dat is een belangrijk punt. Dus binnenzitten... dat lijkt me niet... nee... echt goed voor hem 4.71. hij fietst ook op de tandem...ja dat heeft die ook altijd als heel bijzonder ervaren. Want dan zag hij om zich heen en dan kon hij mij vertellen, bv oh daar waren allemaal nieuwe bestratingen. Dus hij had wel blik...dus als je daarna vraagt, dan waren er weer nieuwe tegels gelegd en over het winkelcentrum...daar vertelde die over...daar zag die wat er gebeurd was in de bestratingen...of ik het gezien had...zo vroeg die dat dan.	6.72.C116: Het liefste eet die alles...maar dat is ook hap- slik- weg.
Funktionslust		1.4. Als je naar zijn hele lijf kijkt...de meeste dingen die hij gebruikt zijn functioneel. Eigenlijk gebruikt die alles functioneel				
Spanning-ontspanning ontlading		1.11. Hij regeert zich af 1.54. Ja...nou...ontspannen...echt ontspannen doet die niet...ontladen is misschien een beter woord...dat die even van zich afschreeuwt, dat die even...als die alleen wil zijn, dat die even uit ons zicht...toch onder onze hoede (lacht), iets van zijn frustraties kwijt kan. 1.55. Mh...(stilte) ..hele korte momentjes...dat die echt helemaal rust...dan zie je al in zijn hoofd dat die weer ergens.. of een geluidje hoort of		3.3. Want hij paste er niet en er werden dingen van hem gevraagd en hij wist bij God niet waar ze het over hadden en daar was die gewoon agressief en dan wordt die dus daarop aangesproken. Er wordt heel weinig gekeken naar wat is de reden	4.14.Gaat 't goed met je? Nou en dan was het meestal wel goed. En ik merkte ervan...toen begon die soms wat te grappen, he...dus grapjes maken enzovoort, dus dan merk je al...'t is gewoon, is het humeur goed. 4.63.H63: jaja, ja dus, bij wijze spanning zat ook .. over lichaamstaal...(in) sneller lopen. Zoiets, dan gaan de dingen sneller. Dan was die gejaagd, dan komt er iets van gejaagdheid in,terwijl als die ontspannen was, was die relaxter, dan kon je ook rustig, maar anders was die	

		een dingen aan het bedenken is wat die nog moet...moet controleren... eigenlijk... dat die heel rustig op de bank zit en voor zich wegstijgt... dat ... nee... dat is... hij is altijd, altijd wel met iets bezig. Ik denk zelf... op het moment dat die in slaap valt..pas echt ontspannen is. En dat lukt hem niet bij ons. Dat is 's avond pas om half zeven op de woongroep en dan wil die ook echt naar bed...dan is die gewoon op, ja...kan ik me voorstellen natuurlijk.. da zo'n dag.. en dan slaapt die. En dan is die pas echt ontspannen.. 1.68. A87: Het maakt geen verschil tussen papier ophalen, schoon maken... E87:Nee, nee, hij...één activiteit vindt die leuker als een andere activiteit. A88: Ja maar dit, dit stukje, waar merk je dat dan aan...? Waar kun je dat aan merken..? E88: Minder weerstand, A89: Minder weerstand E89: t is niet dat die niet blij erop reageert, maar je hebt minder weerstand. Maar of die dan de activiteit vindt of dat die het duidelijker heeft...trekt de schouders op..			gejaagd. Het ging natuurlijk ook, weet je om hele korte...hij heeft hele korte momenten van indeling.	
agressie		1.22. Het is ook echt bedreigend wat die doet. Het lijkt ook echt bedreigend terwijl ikzelf het gevoel heb, nou hij zou me niet snel wat doen, 't gaat langs me heen, hij gooit langs me heen, slaat langs me heen..het is niet gericht op mij, maar langs mee heen...zo.. 1.23. mpf... de dreiging is er elke dag....elk uur. Dat kan, nou wat ik je net beschreef van zo niets... kan het zijn en dat is het grootste angstpunt bij hem, dat je denkt die, die een hele goede dag heeft en kan het zo omslaan...eigenlijk voor je het door hebt..is het alweer voorbij.	2.77. Zou je ook kunnen zeggen daar op die plekken gebeurt minder, zeg maar aan incidenten? Of gaat dat te ver? M105: Ja...daar zou het niet zo snel fout gaan...nee			
Hulpeloosheid Machteloosheid		1.24. Het vermoeden is er wel...ja. (geslagen thuis)	2.36. . Op wat voor een manier ervaart die zijn lichaam? M42: Ik denk dat hij die...ik denk dat hij niet het gevoel heeft dat die de controle over heeft.			
		1.25. E26: Nouja,...toen die bij ons kwam				6.85. Je zweet , kijk dan!" Dat vindt die

Vervreemding interesse		kon je hem eigenlijk helemaal niet aanraken, want als je aangeraakt werd, werd die afgezonderd...dat was eigenlijk een klein beetje de regel... 1.66. Ja die angst en die controle “kan ik het nog wel ?”Hij wil het toch in handen houden van”plassen dat moet toch lukken!” Daar zit een mengelmoesje van bezorgdheid en controle: Het moet toch ..”				wel heel interessant
Kennen en gekend worden Contact hebben		1.26. zijn we hier begonnen met psychomotorische therapie en dat doet heel veel goed want ik kon gisteren toen die met de stoelen gooide, kon ik een arm om hem heen slaan en heb ik eigenlijk de hele ronde, nou zo’n half uur met de hand op zijn schouder gelopen. Dat accepteerde hij allemaal. 1.61. E73: In het bewustzijn dat aanraken niet alleen negatief hoeft te zijn, en daar komt ook een klein beetje de aanname weg dat die van jongs af aan eigenlijk het gevoel heeft als je aangeraakt wordt dat het niet goed is...maar ja...da ’s invullen hoor. Hij heeft er wel van geleerd : He, toen wel ontdekt...he...da ’s wel allemaal van mij en ik mag bij jou ook aanzitten..	2.33. als die eerder op de bank zat, dat die...nou jij zat hier en hij zat daar... en nou zie je wel dat die dat wat meer kan tolereren en dat je ...wat dicht bij en ik zag laatst een begeleider echt zoou lopen met de arm om hem heen, om de schouder.		4.38.en met koffie halen...dan had die het goed gedaan, oh dan kon ik altijd zo een schouderklopje, een arm om hem heen..maar dat zag ik ook. Weet je dat zag ik ook bij begeleiders, die deden dat ook..bij hem zo 4.39.in zijn goeie bui...dus ik deed het naar hem...als je.. dat liet die toe. Dus omgekeerd? Daar moet ik...hoe was het omgekeerd? Omgekeerd was dat minder	
Verlangen		1.27. Ja, hij komt ook nu ook dicht bij ons om ...een spelletje te doen, op zijn peuterniveau hoor je dan Mh...(hij laat zien hoe X. dicht bij komt en contact maakt) en met de neus tegen mekaar aan “Mhh”. Dat zoekt die allemaal een beetje op..Ja en aan de oren zitten en...dat doet die allemaal wel meer.				6.21.Ja, je ziet wel eens dat die begint te kietelen en te friemelen..dat heeft die in begin nooit gedaan. In begin was die afstandelijker...toen moest je niet te dicht bij hem komen. En nu...zie je dat die een peutertje is dat...ja het is een grote jongen, maar een klein kindje wat de aandacht wel nodig heeft. 6.63.C90: Ja, stoeien, ja zoals ik al zei, contact was eerst heel afstandelijk, en nou kun je af en toe een keertje donderjagen en voor de grap op de grond gooien zeg maar, niet alleen in conflictsituaties, maar gewoon een beetje donderjagen, ach ja,..bewegen doe je heel veel...
controle		1.65. Weet je wat die wel doet als die een keertje hoest dan gaat die de hele dag: ahum, ahum(hoesten) kijken of die nog hoesten moet...als plassen een keer niet lukt loopt die iedere keer weer naar				

		de wc toe om te kijken of die nog kan plassen. Dat controle erover..”He wat is dat wat gebeurt er? Hij kan het ook niet duiden.				
Emotionali-teit			2.14. hij gaat heel snel naar lust -onlust en de onmiddellijke behoeftebevrediging en of hij...ik heb nog nooit gehoord dat die bv –ja gehuild heeft 2.15. boos is een emotie die je wel... soms menen ze te zien dat die dan toch... dat het wat bangig lijkt..maar dat weten ze ook niet zeker. Hij is wat dat betreft moeilijk te peilen..		4.26.A27: had hij momenten dat je kunt zien dat die verdrietig is of juist opgelucht of blij of? H27: ja dat kun je wel zien, volgens mij, ja... ja je kunt, tenminste ik.. als die verdrietig was, volgens mij, dan keek die meer zo... dan keek die meer zo naar de grond... dan liep die zo en dan keek die naar beneden, naar de grond	
Lust			2.52. M67: Niet dat ik weet...nee...ik hoor begeleiders er nooit over dat dat een rol speelt bij hem, niet dat die masturbeert of zo...nee dat hebben ze niet...dat wordt niet..nee	3.42. A43: Maar bv seksualiteit? G44: Dat weet ik eigenlijk niet zo precies.	4.37.ik heb nooit gemerkt dat die het naar jongens of naar meisjes of naar de begeleiding...nee, nooit	
Seksualiteit						
intimiteit						
Zintuigen			2.72. maar hij heeft er wel bij muziek aan en ook televisie..hij kan niet de rust vinden om televisie te kijken.	3.41. hij kan zich afsluiten voor bepaalde dingen als die goed...als die goed te pas is. Maar hoe slechter hij te pas is hoe minder hij dat kan.	4.27.kijk als die wakker was en goed, ja dan had die zijn ogen en oren op steeltjes, want dan hoorde die ook alles. Dan hoorde die de klokken luiden... 4.41.A37: en hij kan ook als je zo zegt...(ik steek de duim omhoog) H37: o ja, dat verstaat die. Goed gedaan...ja, hoor. 4.72.H68: ja, ja dan zat die niet te suffen bv achter op de fiets. Dus en wat die dan ziet is dingen nieuw, wat nieuw gemaakt is, wat verandert.. en dan nieuw is	6.1.overprikkeld werd door de vragen die ander cliënten stelden, door het gedrag dat andere cliënten lieten zien 6.61.hij is zo alert 6.62.En daarom is die 's avonds 7 uur totaal loss, omdat die alles waarneemt wat gebeurt vanaf het moment dat die wakker is tot die naar bed gaat, heeft die alles in de gaten. 6.77.maar we houden hem zo veel mogelijk apart omdat die door de prikkeling van de anderen cliënten over
prikkeling						
vermoeidheid			2.74. Ja het is ook heel vermoeiend...hij gaat hartstikke vroeg naar bed.. geloof 7 uur al. Dan is die op..dan is die moe. En niet dat blijkt dat die meteen gaat slapen, maar dan wil die wel...dan is die klaar met zijn dag..dan kan die loslaten... voor die tijd niet. Hij is altijd..ik zie het als een snaar.. hij is altijd gespannen... altijd op zijn hoede.			
Ontevredenheid uiten			2.55. M73: Nee...ik weet wel dat die graag naar de Mac Donald mag...dat die dat wel erg lekker vindt, maar of die dan ook zegt: “ Boerenkool vind ik niet lekker”, dat weet ik niet.	3.7. Dat waren allemaal uitingen zo van weer eventjes in gesprek te kunnen en te horen te kunnen krijgen : Joh, valt best wel mee! Maar en hoe gaat het verder met jou? Want je zag wel vaak dat er gewoon...er was altijd een reden om met jou in gesprek te gaan.	4.40.A36: kan hij zijn lichaam voor zeg maar communicatie inzetten, in de zin van: goed zo...duim opsteken of zwaaien of hand opsteken? Dit soort dingen.. gebruikte hij zijn lichaam daarbij? H36:ja. Ja.. dus over de complexiteit van	6.38.Wat wel is, dat je hem onbewust dingen vraagt: “Goh, wat vind je nou leuk eigenlijk?” Dat die in een gesprekje wel aangeeft: “Nou met die knijper bijvoorbeeld”. 6.49.Als hem iets tegenzit...een donkere
In gesprek willen						

Communi- catie				3.45. Dat hij gewoon bij je komt met een boze kop omdat niemand iets met hem wil en iedereen is gewoon verkeert en hij snapt het niet en dan is die ook echt boos en als je hem dan de ruimte en vooral ook de tijd geeft en hem het verhaal laat vertellen zonder dat je al direct zijn verhaal gaat verbeteren, dan kom je bij hem wel eens zo ver dat die zelf bij iets anders kwam dan dat hij voor mopperend kwam. En dat die dan toch naar huis toe ging met iets anders in zijn kop dan waarmee hij gekomen was en daardoor een stuk rustiger.	bv de lichaamssignalen weet ik niet, maar bv zwaaien dat heeft die gedaan...dan zag die me van verre ook en dan riep die me en dan zwaaide die. Dus zo.. he. Duidelijke signalen.	blik, een beetje boos kijken, mopperen 6.74.C120: Alles verbaal...jajaj...communiceren, je ziet mimiek als vrolijkheid, de donkere blik dan zie je echt dat die..”Nou wat is er dan?” Hij gaat je niet echt vertellen wat er is, dat is.. 6.76.A123: Dus hij kan wel...dus dat hoort ook een beetje bij communiceren natuurlijk, hij kan zijn lichaam ook positief inzetten, niet alleen agressief. C123: Nee, dat is zeker positief. En je merkt ook wel dat als die genoeg heeft, dat die je wegduwt en ook met de hand.
Functionele beperkingen				3.28. En ik denk ook dat zijn niveau ook te laag is om echt goede contacten met medebewoners te hebben. 3.43. En daar met je...daar moet je bij hem goed erop letten of die het antwoord, wat hij geeft het antwoord is op jouw vraag en of die überhaupt je vraag gesnapt heeft.	4.25.ja, vader kon dan heel boos worden. Vader kon heel boos worden, ja..en dan hadden we 't erover, he. Dus bij wijze van spreken is die bijna als een soort kind, je roert het aan en het is ook zo weer weg. Dus het is niet...hij zit niet op een gespreksniveau, of een reflectieniveau waarop je er echt over zou kunnen spreken over hoe hij het beleefd. Hij noemt, vind ik, meer de dingen, maar daarin zie je wel wat gebeurt 4.41.A37: en hij kan ook als je zo zegt... (ik steek de duim omhoog) H37: o ja, dat verstaat die. Goed gedaan... ja, hoor.	
Mooi willen zijn					4.33.hij liet me zien als die nieuwe T-shirt had en nieuwe schoenen...ja...dus...nee.. dus over zijn kleding, hij wil mooi uitzien en nieuwe kleding hebben...dat waren onderwerpen... 4.36.Dus dat soort dingen, nee op kleding was die gesteld, mooie kleding, nieuwe kleren weer...ja was goed	
angst					4.78.H82: ziekte...ja hij is bang.. volgens mij... 4.79.want dat begrip natuurlijk geen ziekte in zich te hebben...als je ziek, heel erg ziek wordt en je gaat dood..oh dan kun je dus...dat is niet vaak aan de orde	

					geweest, maar dat is wel eens aan de orde geweest. 4.80.over adem halen..o ja, daar was die zenuwachtig.. o ja...daar was die, in het begin was die zenuwachtig...en dan...dat merkte ik aan zijn ademhaling, want dan gaf die een hele diepe zucht: “he he.” Zo ja...oh en dan merkte ik : (zucht zelf) dan was de spanning daar uit, dan had die dus heel lang zijn adem ingehouden en dan was de ontspanning en dan kon die uitademen en dan hadden we het er wel eens over van ..ja...dat je doodgaat als je niet meer ademt. Dus dat was gespreksonderwerp... o ja als je niet meer ademt, dan ga je dood...ja, dat wist die ook wel	
Overgave						6.18.En dan zie je echt een last van hem afvallen en dan zie je ineens, dan zie je...dan loopt die zo naast je, dat is dan vrolijk voor hem, dan gaat die zo omhoog kijken, dan is die echt vrolijk. 6.19.ben je verder weg, dan heeft die op gegeven moment zoiets als: “tja, ik kan wel...”. En dan zie je wel dat die ontspant... 6.20.A17: Mooi...dus dat iemand anders het helemaal overneemt van hem is ook een opluchting? [7:48] C17: Ja, en je ziet dat...als je terugkijkt bij zijn omgeving...als je heel ver weg bent en dat die dat heeft als die zijn pyjama aanheeft.
Groei, ontwikkeling						6.21.Ja, je ziet wel eens dat die begint te kietelen en te friemelen..dat heeft die in begin nooit gedaan. In begin was die afstandelijker...toen moest je niet te dicht bij hem komen. En nu...zie je dat die een peutertje is dat...ja het is een grote jongen, maar een klein kindje wat de aandacht wel nodig heeft.
schaamte						6.69.op gegeven moment had die wel zoiets, bij de jonge vrouw deed die de

						deur achter zich dicht, ging die zichzelf wassen en nou laat die gewoon alles toe.
Mijn omgeving: gemis	P.7.Opvallend is dat er geen speelgoed in huis is en de kinderen vooral naar (buitenlandse) t.v. programma's kijken.					
Rust- onrust houvast structuur overzichtelijheid stabiliteit	P.15. X is opgelucht dat hij dagbesteding heeft en aan het werk kan P.38. Als hij onvoldoende structuur en zorg en positieve onvoorwaardelijke waardering krijgt, kan hij zichzelf grenzen gaan stellen door angstige fantasieën te ontwikkelen. Hij kan dan 'overdreven' angstig of boos gaan reageren. P.28. X heeft dus veel baat bij een rustige, gestructureerde, stabiele en duidelijke omgeving. Dit is goed zichtbaar op zijn werk. X heeft hier zijn eigen plekje en werkzaamheden, waardoor hij minder last heeft van prikkels als op de groep. Hierdoor is hij in staat om geconcentreerder te werken en is vervelend en intens gedrag makkelijker bij hem te doorbreken. Hoe stabiel de omgeving voor X is, hoe positiever hij erop zal reageren. P.49. Hij weet niet wanneer hij schone kleren nodig heeft en	1.1.. Hij..Volgens mij ontleent hij aan dingen zekerheid en aan de zelfde dingen ook veel onzekerheid. ... 1.3. Hij wil heel graag naar huis en thuis krijgt die ook heel veel onzekerheid... want die ouders zijn niet helemaal de slimsten..die geven heel veel informatie waar die niets mee kan. Hij vindt het wel heel belangrijk om naar huis te gaan, maar of dat nou functioneel is of dat die een familieband heeft.. 1.10. Eeeehhhhh, gaat die zich overal aan ergeren, mopperen, met dingen gooien, tegen dingen aanslaan en het vervelende is, dat die niet kan zeggen: 'Dat is aan de hand.' 1.13. . wil ook alles ...eeehhh... eeehhh... controleren..hij is een controlefreak op een top hij moet ook weten wat de anderen doen... 1.21. altijd verhuisd..na twee, na anderhalf, na twee jaar ging die weer na een nieuwe woongroep, nieuw werk...alles nieuw, want dan konden mensen gewoon niet met hem werken en nu zit die al drie jaar bij ons en je merkt nu langzamerhand dat die, dat die echt aan het zoeken is: He, hoe lang moet ik doorgaan voordat ik weer van huis ga. 1.38. Nee want dan moet die iets nieuws verkropen...op dinsdag middag heb je geestelijke verzorging en er is niks...dat geeft zo veel onzekerheid en zo veel onduidelijkheid. En A. op vakantie...vakantie hij weet niet wat	2.22. A20: En kan hijzelf kleren kiezen? M20: Nee, want, daar raakt hij verstrikt daarin 2.24. A22: Ja okay, ik ben een beetje aan het zoeken waar zijn momenten waar hij, nouja...kiezen, kunnen liezen, mogen kiezen... is een van de grote issues als je kijkt ..dat verleent ook zin aan je...dat je weet... of hoe je iets doet...maar dat lijkt heeel minimaal.. M22: Ja hij heeft minimale...ja...daar verstrikt die namelijk in, 2.25. Is ook volgens een zo vast mogelijk stramien. En je merkt ook in de middag heeft die dat minder vast en dat is heel moeilijk. 2.31. M29: Hij moet het echt ervaren...op de plek waar het gebeurt 2.40. Je ziet ook wel daar waar...hij eerst heeft gewoond, heeft die echt heftige escalaties gehad en daar zie je wel dat de frequentie afneemt en de intensiteit, nog maar af en toe heel heftig is en in de meeste gevallen de intensiteit afneemt. 2.59. A78: En als je nou zegt: nou waar komt X nou voor in beweging...daarvoor zou je hem bij wijze van spreken nachts wakker maken.... M78:... A79: moeilijke vraag? M79: Ja dat is een hele moeilijke vraag, omdat je...op het moment dat die iets gaat doen, waarvan je eigenlijk weet dat vindt die leuk, daar kan ik hem een pleziertje mee doen, kan die altijd, omdat het dan een verandering is van of	3.8. Zijn leven daar was gewoon gestructureerd. Hij snapte het en hij kon toen ook veranderingen aan. Zo van als dingen anders liepen dan hij in zijn kop had...maar het werd hem toen ook verteld waarom erbij en niet zo van 5 minuten van tevoren maar gewoon ruim van tevoren.. 3.13. en daar hebben ze én de bus en de kamer afgebroken met z'n tweeën. Maar waarom, daar kom je na de hand pas achter, het is gewoon allemaal te vrijblijvend en te onduidelijk voor die jongens. 3.22. En qua werkzaamheden zijn er dingen waar je weet dat hij dat heel graag deed? G16: Buiten A16: Buiten bezig zijn? G17: ja buiten bezig zijn en gewoon overzichtelijk 3.30. G24: Ja hij moet overzichtelijk werk hebben.. A24: ...daar staat die voor op.. G25: ja daar staat die voor op. 3.33. dat is voor hem heel belangrijk en de duidelijkheid, want de meeste ontploffingen van hem ontstaan gewoon door onduidelijkheid 3.34. voor hem is het ook heel belangrijk dat de groep van mensen om hem heen, waar die van afhankelijk is, dus groepsleiding, activering...dat dat gewoon niet zo veel mensen moeten zijn. Hij moet niet dag in dag uit met verschillende mensen geconfronteerd	4.18.Precies, dus het was niet zoo dwingend, nee... maar ik heb daarin wel gemerkt "Oh, het vermogen om te veranderen... dat is... oh... daar moet je mee uitkijken. Daar moet je goed en flexibel mee omgaan 4.19., "wie er is"...dus ik merkte al...dus hij wist altijd, wie er die dag was. Bij de dagbesteding...en ik denk dat het soortgelijk zou zijn bij wonen. Als die dat bij dagbesteding doet, zou die dat ook bij wonen ook gedaan hebben en dat was het belangrijk voor hem dat die wist: Okay, die is er vandaag, die is er in de middag en die is er straks. Dus dat was belangrijk en in die zin was het ook belangrijk dat ik er was 4.20.A23: maar ben je dan alleen radertje of ben je ook echt als persoon belangrijk? Weet je dat? Kun je dat inschatten? H23: Dat, ja.. ik... dat is lastig. Laten we om te beginnen zeggen dat ik een deel een, een rader in het grote geheel van vaste...ik noem het ankerpunten. Als je iedere keer bij wijze van spreken op vrijdag, op dat moment dit contact hebt, dan is dat een soort ankerpuntje in de tijd 4.57.Tenzij je moet zeggen dat die hoopte dat het zo zou blijven, he, zoals het was...dat het goed is. Zoiets heeft die zich wel geuit...dat die hoopt dat het goed zou blijven...dat is dan wel een wat langere boog... 4.58.A56: een wens ook...heel duidelijk van dat het...	6.11.het is voor hem ook onzekerheid en die onzekerheid uit hij dan door te gooien met spullen en dit soort dingen. 6.29.Ja, echt graag doet...ja het is meer een activiteit, die je op zijn programma zet. 6.48.Ja, vogeltje is dood. Klaar! En dan moet je niet verder gaan..dan kan het een heel hot item worden, wat 10 dagen lang terugkomt. En waar zijn hoofd helemaal van op hol slaat en hij niet...weet waar die 't moet plaatsen. 6.52.C75: Nee,nee, hij heeft meer steun aan de dagindeling, dat hij weet wat gaat gebeuren...vandaag moet ik weer gaan werken 6.73.C117: Nee, niet vragen, meer omdat het erbij hoort: koffie=koekje, gebak omdat ik die gekregen heb van mijn moeder, fruit omdat het in het programma hoort 's avonds. 6.88. Ik heb meer het idee: "Die hoort bij mijn activiteiten en ik ga een spelletje doen en...". Dus het is 12.00 uur dus we gaan naar hem toe". Ik heb niet het idee, dat hij... 6.92.Alles is op zijn kamer...dat is ook weer een bevestiging...alles op zijn kamer, dus ik zit op zijn kamer..daar haalt die veiligheid ,

	heeft angst om zijn kleren te verliezen P.21. De overgang verloopt zeer moeizaam. X mist het gevoel van veiligheid en dit leidt tot een aantal ernstige, agressieve conflicten met medewerkers P.27. X zo blijkt heeft behoefte aan een duidelijke kader van ruimtes en belang bij begeleiders die hem de kaders kunnen bieden P.52. hij is overvraagd. Hierdoor is er een beroep gedaan op X die hij steeds niet waar heeft kunnen maken. Dit zorgde elke keer weer voor een frustratie bij X en zijn omgeving. Dit heeft de angst bij X alleen maar vergroot, want nog steeds kan hij geen beroep doen op zijn omgeving terwijl hij deze hard nodig heeft	vakantie is, maar hij weet wel, vakantie is iets...het is wel een begrip wat die, wat die kent maar niet weet wat het is...daar komt het een klein beetje op neer. Dat A. dan zes weken op vakantie is kijk dat snappen wij dat dat niet kan, (lacht), maar daar.. 1.39. Hij is een keer met vakantie geweest, maar eigenlijk vraagt die er (onderbreekt zichzelf en denkt na...)...tja,...eigenlijk moet de dag, elke dag hetzelfde zijn. De film groundhogday zou voor hem geweldig zijn. Hij zou er niks aan veranderen. 1.41. . Dus zeg maar een keer in de twee weken een uitje...als dat in zijn ritme zou zitten, zou hij daarmee overweg kunnen? E45: Ja, ja als het een vast programmaonderdeel is dan vindt die het goed. Daarom kan dat met de ouders, omdat het er vast in zit, omdat het een vast riedeltje is. En of die er echt blij dat die naar huis heen gaat omdat die naar huis heen gaat of dat het in zijn programma staat... 1.46. (hij) wil eigenlijk alle zekerheid..een controlefreak met ...zonder overzicht.. (lacht) Hij moet alles zien voordat die het gelooft. Als ik zeg 't regent buiten, dan gelooft die me echt niet....(lacht) dat moet die eerst zien. 1.86. E125: Zijn grootste wens is dat alles hetzelfde gaat, dat het voorspelbaar gaat.	een omslag is van het ene doen naar het andere doen, kan die altijd negatief reageren en daarna gewoon op de fiets stappen en met je mee gaan. Dus om nou te zeggen: yes, zo van als je dat doet dan, krijg je geheid succes...	worden 3.35. maar hij moet ook weten dat de regels die er gehanteerd worden vooral hetzelfde zijn. Want niks is zo onduidelijk voor hem als bij activeren doen ze het zo...en bij wonen doen ze het zo...ja...wanneer is het dan goed? 3.53. Zo van...ze gaan toch van hot naar her...ze binden zich ook niet echt. En dat kunnen ze ook bijna niet, want dan heb je iemand die je 100% vertrouwd en dan ga je weer weg. 3.57. Tja...de omstandigheden zijn belangrijker! Als je die kunt optimaliseren dan kunnen we met de medicatie op een lager niveau zitten.	H56: ja, een beetje een spanningsloze en wat niet al te stresserig is, waar die de dag goed door komt 4.59.A57: en speelt daar ook mee dat hij hoopt dat die niet weer hoeft te verhuizen, of is dat te veel erin gelegd? Als die zegt, dat die hoopt dat het zo blijft,.. H57: Ik denk dat zat niet in de verhuizing, maar meer in de escalaties, zichzelf verliezen in de escalaties. Want daarvan heeft die gemerkt, dan is er een verhuizing aan gekoppeld. Maar het zit dus eerder.. 4.68.mistroostigheid vind ik, wanhoop en motivatie...dat is natuurlijk...voor onze mensen is de wanhoop van al die mensen die weggaan. ...al die vaste begeleiders, waar die goed mee kan, die binding, hechting en onthechting. Dat is natuurlijk... in het algemeen vind ik dat...tja een probleem. Dat is een groot probleem 4.73.A69: en dat lijkt hem dan niet ontzettend dan uit het evenwicht te brengen..hij vertelt er dan over H69: nee het is fascinerend ...oh daar gebeurt wat! A70: terwijl veranderingen waar die zich toe te verhouden heeft H70:...dat die lastiger zijn.	
ruimte hebben (buiten-zijn)	P.19. Hij krijgt overdag dagbesteding in de woning, maar heeft letterlijk (buiten)ruimte nodig.			3.22. En qua werkzaamheden zijn er dingen waar je weet dat hij dat heel graag deed? G16: Buiten A16: Buiten bezig zijn? G17: ja buiten bezig zijn en gewoon overzichtelijk	4.28.dan hadden we het altijd over zijn interesse bv een krachtbron. Dat is altijd, bij wijze van spreken, tuinieren of eigenlijk groenvoorzieningen. (17:02) dus het werk van de tuinman... nou dat is 'm helemaal, hij kreeg ook in die periode dingen waarmee die iets in de tuin kon doen. Om hem te stimuleren: nou dat vind jij mooi, dat mag je doen." bv nu weet ik niet precies meer... 4.69.Kijk en motivatie is wel...je weet, dat je weet dat de natuur, dat het werk	

					in de natuur voor hem een belangrijk punt kan zijn.	
ongemak, angst	P.33. X kan angstig zijn, in voor hem onbekende sociale situaties valt dit op.		2.41. ja dat wat we doen in die zin ten goede is van hem, maar dat het...ja hij vertrouwd gewoon zijn omgeving niet. De omgeving is jarenlang te onbetrouwbaar gebleken.		4.16.En toen merkte ik ook: Oh, dit is teveel.” Ik wijk af van het vertrouwde... okay dit is even teveel. Okay.. dan heb ik het neergelegd. Dus ik heb wel gemerkt, dat het voor hem, dat het.. dus het is niet onmogelijk, want achteraf zijn we het gaan doen, maar niet de eerste keer. Dus daar zat een keuzemogelijkheid in, hij kon kiezen en daar had ik er twee, mocht die kiezen welke.	6.59.En dan...het was ook zo dat als M er was hij boos werd
plezier beleven- geen plezier	P.50. X ‘houdt’ van (bepaalde) muziek en is ritmegevoelig	1.41. . Dus zeg maar een keer in de twee weken een uitje...als dat in zijn ritme zou zitten, zou hij daarmee overweg kunnen? E45: Ja, ja als het een vast programmaonderdeel is dan vindt die het goed. Daarom kan dat met de ouders, omdat het er vast in zit, omdat het een vast riedeltje is. En of die er echt blij dat die naar huis heen gaat omdat die naar huis heen gaat of dat het in zijn programma staat... 1.58. E68: Ja, ja...hij luistert muziek en dan kun je invullen of die het graag doet of dat die ...omdat ...we het doen..of het nou echt van hem uit of dat het gewoon doen 1.59. E69: Ja hij zoekt wel eens liedjes uit. Met name cd’s die blijven steken...hij luistert namelijk voornamelijk cd’s..en liedjes die blijven steken...die zoekt die dan wel weer eerder op...hij wil eigenlijk ...het negatieve zoekt die ook al weer een beetje op, da’ s naar gelang stemming.. maar dat die echt specifiek voor een nummer kiest...neu...dat verschilt per dag. 1.72. A98:Zijn er dan lievelingsplekken of is er...? E98:Ja waar H. en H. zijn. A99: ?? E99:..Waar H. en H. de tuinmannen zijn. Want daar wat te zien..die doen wat , die kunnen met materieel bezig, wat die vindt hij mooi.	2.5. tja het schijnt voornamelijk over eten te gaan, over dat zo dingen 2.28. er is wel gekeken, wel gezocht...ja ...waar kun je hem blij mee maken, maar dat is niet, echt iets gevonden, zeg maar. En hij doet wel dingen, maar of die dat doet omdat die daar ook echt voldoening uithaalt of dat die dat doet omdat er gezegd wordt : kijk dat is je werk. Dat is heel erg lastig. Ik ga nog wel kijken 2.29. We hebben ook gevraagd, ja god, vindt die dan radio luisteren, muziek luisteren, televisie kijken...soms heb je nog wel eens dat we daar een voldoening uit kunnen halen...weet ik veel.. (buitenlandse) muziek, buitenlandse film...maar nee daar konden ze verder niets van zeggen. 2.45. A56: Dus dat doet die wel...als die iets interessant vind...hup de neus achterna en dan... M56: Als hij H en H ziet, gaat die daar heen...of hoort.: Ik hoor H. Ik hoor H.” Dan zijn ze aan het maaien of zo zagen of noem maar op..en dan moet die daar heen. 2.61 dus ik weet wel: Hij kan van eten genieten en hij vindt buitenlands eten vreselijk lekker. Zo praat die er tenminste wel over...want daar hoor ik		4.36.Dus dat soort dingen, nee op kleding was die gesteld, mooie kleding, nieuwe kleren weer...ja was goed 4.46.oosterse melodieën en dat vond die prachtig 4.49Ja dus in die zin zijn kamer is iets waarmee die zijn eigen muzikale voorkeur kan beleven	6.78.dan maakt die tekeningen en die wil die altijd heel graag ophangen aan de muur...

		1.75. E105: Moet wel gebeuren, ja...en knippen zegt die wel...ben naar de kapper geweest..hier mijn haar...dat zo dingen en hij ziet ook heel veel bij anderen ook. Vraagt die : “Nieuwe schoenen, nieuwe broek?”, dat soort dingen ziet die allemaal wel. Met kleding is die wel mee bezig. ’t maakt hem niet hoe het eruitziet als het nieuw is... da ’s interessant. 1.77. E109: Ja hij wil het meteen aan, hij wil...ja hij laat het direct zien..kijk eens mijn nieuw shirt..dat moet dan iedereen zien, dan moet die ook al zijn kleren laten zien...dat hoort zo...iedereen moet het zien	hem over,maar ik wet van begeleiders dat die ook graag naar de Mac Donald wil, maar daar heb ik hem nog niet over gehoord. 2.62. A84: En andere uitjes? Dierentuin of..naar de stad winkelen...? M84: Maak je hem helemaal niet gelukkig mee...(heeeeel zachtjes) 2.63. met auto rijden kun je hem op zich wel een plezier doen 2.71. . Hij luistert wel muziek en hij heeft ook wel buitenlandse muziek, maar hij gaat er niet zo in op zoals je dat soms dan eh...hoe moet ik dat zeggen dat die dat ook alleen kan doen...zeg maar “ik ga een uurtje muziek luisteren”. 2.76. . Hij vindt koken leuk en hij schijnt op woensdag of vrijdag...dat doet er niet toe...dan gaat die koken op werk en dan kan die wel opstaan en de vraag stellen of die gaat koken			
Funktionslust		1.8. Als die dan naar huis gaat, dan is dat heel functioneel: hij praat met zijn vader, hij praat met zijn moeder, hij krijgt wat te eten en te drinken en dan is ’t weer...dan gaan we weer.. 1.67. A86: Maar ook daar...kun je merken dat hij het leuk vindt om ernaartoe te gaan?...tja ik stel altijd weer dezelfde vraag...(lach erbij) E86: Jaja en je krijgt elke keer weer het zelfde antwoord...het zit in zijn programma... 1.71. A96: Als je hem hier op het terrein gewoon, zeg maar, niets zou zeggen en je zegt : Doe maar! Je loopt wel mee, maar wat.. E96:Zijn programma is nu zo duidelijk, dat die zijn programma.. A97:Hij sjokt naar het volgende?				

		E97: Jaja...hij doet zijn programma. Daar komt het op aan.				
Gelatenheid Onverschilligheid Mijn dingen		1.56. E66: Nee, nee, nee...hij verplaatst niets. Alles zoals het zo staat het...hij hecht geen waarde aan hoe we het ingericht hebben. 1.57. maakt hem niet uit...als je het andersom zet vindt die het ook goed.. als je het maar zegt: Ik zet alles andersom.	2.21. A19: Okay, dat is echt een behoefte van hem...dat het netjes eruit ziet? Heeft die dat ook naar zichzelf...verzorging, kleding? M19: nee...lacht...nee want ze hebben een week zo op een bord, staat er dan woensdag op dat die een nieuwe broek aan moet. Nou dat wou die in begin niet,.	3.36. G28: Volgens mij alleen dat er een onderscheid is tussen ZIJN dingen en de dingen van de rest. Zijn dingen zijn heel belangrijk.	4.74. dan was het half uur voorbij. En dan was die ook zo klaar, hoor, dan kon die ook zo opstappen. JA dus hij bleef niet hangen, dat hoefde helemaal niet	6.50. Of dat die dingen pakt of juist...dingen die die dan graag bij zich heeft..? C73: Nee, daar is niets...nee 6.51. C74: Hij heeft wel, zijn radio luisteren dat die wel als die in bed ligt, dan is wel eens dat die de radio pakt, maar... 6.73. C117: Nee, niet vragen, meer omdat het erbij hoort: koffie=koekje, gebak omdat ik die gekregen heb van mijn moeder, fruit omdat het in het programma hoort 's avonds. 6.86. C144: Met speelgoed is het heel erg...verzamelen...alles willen hebben...als ik wat kan krijgen, neem ik mee naar huis, zeg maar en dan legt die het thuis neer en...dan A145: Doet die er niets mee..? C145: Nee, de hele kast ligt vol..maar dat ligt allemaal in de kast en er gebeurt niets mee. 6.90. C160: Neuh,..muziek is muziek...cd erin...ook dat is weer..het is materiaal, bam daarin
ontspanning		1.68. A87: Het maakt geen verschil tussen papier ophalen, schoon maken... E87: Nee, nee, hij...één activiteit vindt die leuker als een andere activiteit. A88: Ja maar dit, dit stukje, waar merk je dat dan aan...? Waar kun je dat aan merken..? E88: Minder weerstand, A89: Minder weerstand E89: 't is niet dat die niet blij erop reageert, maar je hebt minder weerstand. Maar of die dan de activiteit vindt of dat die het duidelijker heeft...trekt de schouders op..	2.64. we denken ook dat die dat prettig vindt, één op één, je zit in de auto..niemand die een beroep op je doet. Hij kan gewoon zitten, hoeft niks, mag alleen maar zitten en kijken. 2.77. Zou je ook kunnen zeggen daar op die plekken gebeurt minder, zeg maar aan incidenten? Of gaat dat te ver? M105: Ja...daar zou het niet zo snel fout gaan...nee		4.60. het was altijd heel plezierig en dat heb ik ook teruggekregen van de begeleiders dat het een plezierig... voor hem een heel mooi moment was. Dus het was...daar zat ook... dat merkten we ook aan de humor die daarin zat, he, grapjes maken. Als die goed was, dan kon die grapjes maken	
gemakzucht		1.73. E101: Maar ook maar een kort moment, hoor..als het begint op werk te lijken zeggen we wel eens, dan wil die niet meer. Ik vind het een heel goede		3.37. A31: Maar bijvoorbeeld kleding: Kan ik zeggen: "Hier, joh dat doe je aan!" Heeft die daar iets mee? G32: Over het algemeen niet.		

		gedachte..(lachen)				
Behoeft aan orde/netheid		1.74. E102: Ja het zou wel de prikkel van het geluid en dergelijke meer en de rommel opruimen...dat zijn heel veel prikkels...als je gaat fietsen: “Allemaal troep, moeten ze opruimen”. Daar is die mee bezig, alles moet netjes en schoon.	2.19. A16: En wat maakt de tuinmannen belangrijk voor hem? M16: Dat ze de tuin opruimen.. 2.20. M17: Mooi maken, opruimen...ja hij kan heel slecht tegen troep. A18: Okay, dus dat is zeker ook iets wat zin geeft aan zijn leven, zeg maar dat het netjes is...		4.31.Kijk en één ding is over het ‘netjes hebben’ bv dat is ook iets, want dan is alles netjes. De hagen zijn gesnoeid, de bomen zijn gesnoeid, het gras is weer, dan zijn de dingen netjes . Dus het woord ‘netjes’ is iets wat hem wat zegt. Want hij heeft ook werk gedaan met het papier opruimen en dat doet die volgens mij nog of in zijn vrije tijd, want dan heeft die zo’n knipper...waarmee die alles schoon kan maken	
normaliteit				3.4. dat die gewoon met een broodtrommeltje, dat was toen der tijd voor hem heel belangrijk...een broodtrommeltje...ging die gewoon vegen buiten.		
doelbeleving				3.14. hij gaat echt uit bed om te gaan werken, maar dan te gaan werken zoals hij vindt passen bij zijn leven... 3.15. voor hem is het bv heel belangrijk, bij ons was het heel belangrijk dat die zijn boterhammetjesdoosje had.		
Meebepalen Zelf bepalen				3.18. want dat accepteerde hij gewoon niet. Hij moet gewoon erbij betrokken worden. 3.38. ..je neemt hem een stuk serieuzer als je zegt..wat zullen we nu eens aandoen...dit of dit?	4.3.hij werd altijd gebracht door de mensen van de activiteitenbegeleiding, dagbesteding en hij mocht zo lang blijven als die het zelf fijn vond. Dus als het voor hem genoeg was, mocht die weggaan. 4.4.hij mocht zelf bepalen hoe lang die mocht blijven 4.12.ik ging altijd met hem mee en hij kon dan... om hem zelf te laten doen. 4.15.ik ga het spel (9:37) wat uitbreiden, had ik een memoryspel gehaald, thuis had ik nieuwe 4.17.Soms kon die ook wel zeggen: “Oh, dit hebben we niet gedaan..” dan waren we er bv niet aan toe gekomen...hadden we teveel gepraat...of wat dan ook...en dan kon die ook zeggen: “nou zo is het	6.36.C39: Toen die bij ons kwam, had die inderdaad, mocht die zelf keuzes maken, hij mocht zelf op de fiets en er werd gezegd hij is verkeersveilig en... 6.37.We merken steeds meer dat die minder keuzes maakt bij ons...we laten hem nooit de keuze... tussen fietsen of wandelen , dus twee keuzes zeg maar. Echt keuzes maken in zijn dagprogramma...nee dat zit er niet in. 6.71.C112: Eten is...daar heeft die zelf de regie over, als hij eet is het ssss..en klaar. “Op..gaan we verder?” En dan merk ik ... 6.83.eigenlijk verliest die zichzelf weer in het feit dat die... A138: iets moet kiezen...

					ook wel goed.” Ja ja, dus het was niet... zo dwingend memorykaartjes gekregen en die had ik meegenomen en toen zei die, dat die dat niet wilde!	
Mogelijkheden hebben					4.66.en het spel geeft soms ook de mogelijkheden om in gesprek te komen.	
Groei, ontwikkeling						6.44.En dat X meer duidelijkheid heeft wat we gaan doen, wat is het programma, en dat je in periodes hebt gezeten, waar collega's doorheen zijn gegaan, dat die gewoon boos werd. Elke collega bij ons heeft het gehad, dat we hem aan moesten pakken.
Behoeft aan thuisgevoel Stabiliteit in woonomgeving						6.58.C86: Verhuizen is nog steeds een hot item bij hem, “mag ik hier altijd blijven wonen? M heeft gezegd dat ik hier altijd mag blijven wonen.” 6.60.Nee, hij wil liever blijven...ja, hij is zo vaak verhuisd natuurlijk, altijd om de drie jaar dat die, dan ging het ergens fout, en dan moest die verhuizen
Voorkeuren, eigen mening						6.82.C136: Zo fel mogelijk
Anderen: Onzekerheid Zekerheid door duidelijkheid	P.1. De conclusie van de psycholoog is dat X. een extreem onzeker kind is	1.1. Hij..Volgens mij ontleent hij aan dingen zekerheid en aan de zelfde dingen ook veel onzekerheid. ... 1.2.Hij wil heel graag naar huis en thuis krijgt die ook heel veel onzekerheid... want die ouders zijn niet helemaal de slimsten..die geven heel veel informatie waar die niets mee kan. 1.9.en je ziet gewoon naar gelang de tijd dicht bij het naar huis gaan komt, de spanning opbouwt, omdat thuis geen zekerheid biedt. 't iedere keer anders is, vader en moeder vertellen dingen waar die niets mee kan. Heel veel informatie waar die gewoon niets mee kan. 1.31. E34: Op de een of andere manier voelt hij verantwoordelijkheid voor anderen, maar dan weet die er ook geen	2.3. Je doet hem er ook geen plezier mee, want dan heb je juist weer al die interacties, al die sociale...hij snapt er niets van...		4.19., “wie er is” ...dus ik merkte al...dus hij wist altijd, wie er die dag was. Bij de dagbesteding...en ik denk dat het soortgelijk zou zijn bij wonen. Als die dat bij dagbesteding doet, zou die dat ook bij wonen ook gedaan hebben en dat was het belangrijk voor hem dat die wist: Okay, die is er vandaag, die is er in de middag en die is er straks. Dus dat was belangrijk en in die zin was het ook belangrijk dat ik er was 4.85.H93:...ja,.. snap je...in die zin...oh het is.. heel moeilijk voor hem...en dan is...A. geweest en nou weer M. Oh dat is hartstikke moeilijk voor hem	6.11.het is voor hem ook onzekerheid en die onzekerheid uit hij dan door te gooien met spullen en dit soort dingen.

		weg mee om te doen... 1.43. je hem in iedere geval onduidelijkheid brengt, zelf ten eerste onzeker bent...daar heeft die moeite mee dat straalt natuurlijk uit. Als je onzekerheid meeneemt versterkt hij het alleen maar. Dus mensen die onzeker zijn, dat werkt ook niet bij hem.				
Onveilig- veiligheid zoekend, vertrouwdheid gemis aan geborgenheid	P.2.X heeft een veilige situatie nodig, hij is angstig en afwerend van contact. P.43. In contacten is X gefocust op zijn begeleider	1.17. ik ben eigenlijk van de ene op de andere dag bij hem gekomen en eigenlijk is dat voor hem heel rot, eigenlijk wil die eerst van de zijlijn kijken wat is der? 1.18. Toen ben ik onderaan begonnen en elke keer had ik...had die 't op mij, moest die mij hebben. Daar ben ik wel anderhalf jaar mee bezig geweest om eigenlijk te laten zien wat je ook doet, ik blijf weer komen. Het blijft allemaal hetzelfde..en dat heeft die nodig... 1.20. Hij moet vertrouwen dat je, wat er ook gebeurt, dat je voor hem blijft. 1.21. altijd verhuisd..na twee, na anderhalf, na twee jaar ging die weer na een nieuwe woongroep, nieuw werk...alles nieuw, want dan konden menen gewoon niet met hem werken en nu zit die al drie jaar bij ons en je merkt nu langzamerhand dat die, dat die echt aan het zoeken is: He, hoe lang moet ik doorgaan voordat ik weer van huis ga? 1.13. . wil ook alles ...eeehhh...eeehhh...controleren..hij is een controlefreak op een top hij moet ook weten wat de anderen doen...	2.4. Zijn ouders zijn wel heel belangrijk...hij wil gewoon in dat kleine kringetje en dan wil die het hebben	3.9. men bang is voor V. geef je die jonge dus geen veiligheid. Want je eigen angst straal je naar hem uit. 3.34. voor hem is het ook heel belangrijk dat de groep van mensen om hem heen, waar die van afhankelijk is, dus groepsleiding, activering...dat dat gewoon niet zo veel mensen moeten zijn. Hij moet niet dag in dag uit met verschillende mensen geconfronteerd worden 3.35. maar hij moet ook weten dat de regels die er gehanteerd worden vooral hetzelfde zijn. Want niks is zo onduidelijk voor hem als bij activeren doen ze het zo...en bij wonen doen ze het zo...ja...wanneer is het dan goed? 3.52. om van huis uit iets mee te krijgen op het spirituele gebied heb je wel veiligheid nodig en die hebben ze niet gehad.	4.1.omdat zij merkte dat het voor X. heel belangrijk was, dat die een vast gesprekspunt had waar ook... laat maar zeggen iets van vertrouwen in moest kunnen doorwerken en wat niet strikt bedoeld was om bv. corrigerend op te treden, 4.6.ontleende ik eraan dat we een in zo'n kort tijdsbestek met elkaar contact hadden dat het plezierig was, daar hoefde ...daar hoefde nauwelijks in gecorrigeerd worden. Dus ik zat ook niet in de situatie ..als ik dan één of twee uur...zou het anders geweest zijn, maar het contact was zo kort dat het daardoor bijna altijd goed ging. (4:46) en ...ik denk dat dat een van de krachten is geweest door het contact kort en krachtig te houden 4.39.in zijn goeie bui...dus ik deed het naar hem...als je.. dat liet die toe. Dus omgekeerd? Daar moet ik...hoe was het omgekeerd? Omgekeerd was dat minder	6.4.C8: Zijn eigen levensverhaal, dan merk je gewoon dat die heel weinig vertrouwen heeft in mensen, dat die het heel moeilijk heeft om contact te maken met ons, dat die echt vertrouwen moet winnen... 6.6.dus weinig vertrouwen in zijn ouders nog steeds. Dat zie je gewoon elke keer weer terugkomen 6.94.Maar dan heeft die zoiets, voor mij is het veilig geweest, hij is langs me heen geweest, nou kan ik wat zeggen...
Verlangen (naar sociale contacten) familie	P.4.In wordt gesproken over een jongen die wat opener is en meer contact met zijn groepsgenoten probeert te zoeken. Hij vindt deze contacten wel moeilijk, weet niet goed hoe het moet	1.6. Ja hij vraagt naar zijn ouders, als naar zijn broers, (...) en naar beiden vraagt hij...vindt die heel moeilijk.. 1.7. en daar is vaak die broer die nog thuis is, is er wel of is er niet en die wil hij dan ook echt spreken. Als die die niet gesproken heeft, dan (doet de stem na) "Heb mijn broer niet gesproken." Dan wordt hij een klein beetje onzeker van dat die er niet was,	2.1. Dan is...als je naar het model kijkt, zijn de anderen...dat heeft een ontzettend grote invloed. M2: Die zijn heel belangrijk voor hem. Hij heeft te maken met begeleiders, woon en dagbesteding, daar zijn ook collega's of hoe je dat wilt zeggen, cliënten he, en daar kijkt die ook wel naar wat doen die en wat doen die niet en zo dat normale van die is weer naar huis geweest, die gaat naar huis of die heeft bezoek, of zo		4.65.H65: ja bronnen van troost is bv zo'n spel, heb ik geleerd. Een spelsituatie is, kan een bron van troost zijn, omdat je samen iets doet. 4.75.O ja dan groette die, dan groette die altijd...dus dat wel, dus hij groette altijd als ik hem tegenkwam op het terrein, dan groette die me ook altijd en 's avonds..	6.13.Hij vindt het heel belangrijk en dat we daar nou een weg in gevonden hebben, dat hij naar huis kan en dat wij dus meegaan naar huis toe en dan zitten we daar een uurtje, anderhalf uur 6.32. Nee, hij zegt dan: "Hij gaat elke week...waarom mag ik dat dan niet?...is al weer naar huis..."

		1.61. E73: In het bewustzijn dat aanraken niet alleen negatief hoeft te zijn, en daar komt ook een klein beetje de aanname weg dat die van jongs af aan eigenlijk het gevoel heeft als je aangeraakt wordt dat het niet goed is...maar ja...da 's invullen hoor. Hij heeft er wel van geleerd : He, toen wel ontdekt...he...da 's wel allemaal van mij en ik mag bij jou ook aanzitten..en...	van 'dat wil ik ook', hij wil ook wel bezoek, 2.2 Maar familie is wel heel belangrijk en familie blijft belangrijk voor de 'gewone' mens, maar voor hem ook. 2.16. Zijn ouders zijn wel erg belangrijk voor hem, maar hij weet niet zo goed wat die daarmee moet.		4.76.H74: het was een hele korte wisseling, even de hand opsteken, groeten en zeggen, wat er was bv...dat die ging lopen of..dat H. gesnoeid had	
Duidelijkheid Overheersend zijn	P.6.Het schoolrapport van 2001 geeft in zijn advies dat X een duidelijke leider nodig heeft en mensen niet accepteert als deze niet duidelijk voor hem zijn.	1.15. hij laat eerder merken , ahum, ook wel die hij lief heeft,..maar hij laat eerder merken aan mensen waar die moeite mee heeft, die hem minder duidelijkheid geven, die korter bij hem zijn, ook die jonge jongens hebben meer moeite met hem om bij cultuurgericht...dat haantjes gedrag zit er wel in.."wat wil je dan "(doet een opschepper na..) Je ziet bij wat oudere vrouwen, eerbiedigwaar gezegd de moeders onder ons die hebben het makkelijker met hem omdat het de moeder is, tenminste zo verklaren wij dat.. 1.19. Ehum, het mopperen, het dreigen, het ..vooral het dreigen. Het was in de beginperiode naast me gaan staan en heel hart op een raam klappen: "Ben er niet bang voor. Heb wel lef (lacht). Ik durf je wel aan.." 1.42. A48: Want je zei al ...een beetje voorkeur...hier staat bv. de mensen (ik wijs op het model) zeg maar: persoonlijk begeleider, wonen en werk...je kunt verschil wel merken zei je. Maar je wijt het bv aan verhouding bv oudere vrouwen dat die meer een moederstatus krijgen en jongere mannen is dan weer lastiger... E48: Die staan te kort bij hem waardoor je ook haantjesgedrag op hebt				
erkenning waardering	P.11. jongen die hunkert naar positieve aandacht, bevestiging en waardering;	1.77. E109: Ja hij wil het meteen aan, hij wil...ja hij laat het direct zien..kijk eens mijn nieuw shirt..dat moet dan iedereen zien, dan moet die ook al zijn kleren laten zien...dat hoort zo...iedereen moet		3.6. Als je hem maar niet te veel vroeg, hem in zijn waarde liet en gewoon... ja... goed naar hem keek en niet uitging van wat jij vond op dat moment, maar moest maar kijken: Hoe zit hij nu in zijn vel?	4.14.Gaat 't goed met je?Nou en dan was het meestal wel goed. En ik merkte ervan...toen begon die soms wat te grappen, he... dus grapjes maken enzovoort, dus dan merk je al...'t is	6.30.En dan krijgt die af en toe een complimentje van een wildvreemd iemand..dat.. A29: Dat doet hem goed? C29 Dat doet hem goed!

gezien willen worden		het zien		Wat kan hij nu? En wat wil hij nu? 3.17. Het was meer een schijnbare invloed op zijn leven uitoefenen, maar gewoon het idee van... "ik ben er en ik tel mee". Dat was toen der tijd, dat zagen we steeds belangrijker voor hem worden 3.16. en voor X is het heel belangrijk dat je met hem in gesprek gaat. En dan niet in gesprek gaat van over : Oh god ik weet niet wat... je hebt wel dingen doorgecalculeerd, maar op het moment dat het voor hem... dat hij nog wat in te brengen heeft, dat hij gezien wordt! Dat vind ik voor hem heel belangrijk. 3.24. Hij zocht mensen op die hij ergens van kende, en waar die een bepaald...waar hij iets kon halen. Niet zo zeer halen om er beter van te worden maar om hem wat meer vertrouwen te geven, die hem toch op een bepaalde manier serieus namen. 3.51. maar hij is een normale jongen en dus wel hij ook als een normale jongen gezien worden.	gewoon, is het humeur goed.	
normerende zaken "normaliteit"	P.9. Een verklaring kan zijn dat hij als oudste zoon in een allochtoon gezin een positie heeft die eisen aan X stelt die hij niet kan waarmaken	1.2. Volgens mij ook vanuit zijn cultuur. Hij is de oudste zoon..zo...hij heeft het gevoel: Ik moet alles bij elkaar houden...dat heeft die nog een beetje... 1.32. Nou M. is één keer geweest, dus dat is pleasen en teasen 1.78. E111: ...al lang moeten zijn...zijn geestelijk leven...wat wel opvalt: Bij blonde vrouwen doet die wel vaak: 'Mhh, mhh", en dan een lach op zijn gezicht...maar...of dat nou aangeleerd is of dat die dat uit zichzelf ontwikkelt heeft...trekt schouders op...tja dingen die die...hij is er wel mee bezig, maar heel veel aangeleerde dingen die die ook thuis heeft gehoord..over geslachtsdelen...denk ik...je weet niet eens waar het zit...dus..(lacht)	2.10. hij is ook wel...en ik denk dat het ook cultuur is...hij is de oudste zoon en dat zegt die ook wel eens: Eerst is papa de baas en dan ben ik de baas..zo hé..dat zit er toch wel ingebakken..dit soort dingen			
gekwetst zijn	P.8. X. zo valt te lezen, wordt op een negatieve manier door zijn ouders benaderd. Vader en in		2.11. En hij wil ook altijd nog heel graag een broer van hem zien en die woont in ..., maar die broer wil hem niet zien. Die wil er niets mee te maken hebben. En			

	mindere mate moeder benoemen voornamelijk de onmogelijkheden van X		dat snapt hij natuurlijk weer niet			
geborgenheid	P.13. Naast een onvermijdelijke maatregel (deuren gesloten houden) is er gekozen voor een oplossing waarbij het opbouwen van een goede relatie en vertrouwen in de groepsleiding als grootste doel werd gesteld. Wanneer hij door de BHV of de politie werd terug gebracht naar de groep werd hij met open armen ontvangen zodat hij de bezorgdheid van groepsleiding om zijn persoon als een warm welkom kon ervaren.					
collegialiteit , genieten	P.14. Hij kon onverwacht coöperatief zijn, en opleven van complimentjes en individuele aandacht					
aandacht, verlangen naar nabijheid toelaten van nabijheid aanhankelijkheid	P. 17. Hierdoor is hij gebonden aan een rolstoel. De aandacht die dit opleverde voor X was positief, evenals de bijkomstigheid dat de deuren van de woning hierdoor open konden, zonder dat X weg kon lopen/rijden. Eigenlijk gaat het dan goed met hem omdat begeleiding meer nabijheid biedt en in de verzorging taken overneemt en weinig van hem vraagt P.31. X krijgt een eigen wil, wil invloed op zijn omgeving uitoefenen, maar heeft toch steeds	1.27. Ja, hij komt ook nu ook dichterbij ons om ...een spelletje te doen, op zijn peuterniveau hoor je dan Mh...(hij laat zien hoe X dichterbij komt en contact maakt) en met de neus tegen mekaar aan "Mhh". Dat zoekt die allemaal een beetje op..Ja en aan de oren zitten en...dat doet die allemaal wel meer.	2.33. als die eerder op de bank zat, dat die...nou jij zat hier en hij zat daar... en nou zie je wel dat die dat wat meer kan tolereren en dat je ...wat dichterbij en ik zag laatst een begeleider echt zo open lopen met de arm om hem heen, om de schouder. 2.49. A62: Wat...nouja...in eerste instantie denk ik pffff...wat maakt het uit als die een keer in de week daar 10 minuten wat doet? M62: Dan is het...op gegeven moment moet het de volgende dag ook en ook en ook en ..dan is het grenzeloos...dan is het niet meer...hij overziet het zelf niet ...en voordat je 't weet zit je in een strijd waar je niet in wil zitten.	3.39. "Goh je hebt een leuk T-shirt aan", en dan zie je hem wel effen groeien, maar daar houdt het ook mee op	4.35.Meer zoiets van..bv had zijn moeder uit een sieraadje meegebracht, nou dat heeft een hele tijd zo om zijn hals gehangen en daar heeft die dan ook over verteld. Dus dan vroeg ik ook, zag ik ook, dat had die nieuw. Dan zei ik: waar heb je dat vandaan? Nou van zijn moeder uit meegekregen 4.38.en met koffie halen...dan had die het goed gedaan, oh dan kon ik altijd zo een schouderklopje, een arm om hem heen..maar dat zag ik ook. Weet je dat zag ik ook bij begeleiders, die deden dat ook..bij hem zo	6.75.C121: Ja, hand geeft die, ook wel eens dat die op mijn schouder klopt: "Gezellig he? Lekker wandelen, maatje". Dat maatje komt dan weer van ons weg...dat heeft iemand gezegd,.. 6.80.een tekening maken voor mama, als het maar net weer een item is: mama. Dus hij wil naar huis, kan best zijn dat we net een weekend zijn geweest.

	graag de begeleider in zijn nabijheid					
middelpunt zijn, afhankelijkheid	P.32. X handelt egocentrisch dat wil zeggen hij is het middelpunt van de wereld. Hij is niet in staat om te bedenken wat een ander denkt en zich daar aan aan te passen. Hij heeft begeleiders nodig om de sociale contacten te begeleiden, om als filter tussen hem en de ander te gaan staan P.43. In contacten is X gefocust op zijn begeleider					6.55.Hij is best wel egoïstisch, het draait om hem, het draait niet om...wat er omheen gebeurt daar draait het allemaal niet om, het draait om mij. 6.93.dus als hij sneller wil, dan moet die opschieten in zijn ogen en daar kan die heel gefrustreerd door raken.
geïnteresseerd	P.35. In zijn gedrag lijkt X sociaal gericht, hij houdt mensen goed in de gaten om te zien wat ze doen.		2.6. En dan wil die ook weten wat iedereen gedaan heeft en dat zaken		4.22.JA, als de auto geweest is, oh...dan is iemand dood en dan moest hij ook weten "wie het is?" en "hoe oud die was?" en "wat dat geweest is" dat soort vragen. 4.43.Bv over zijn broer vroeg ik ook wel eens, hij heeft ook twee broers...en hoe is het met die en met die? Dan was het altijd "goed". Eigenlijk was het "goed", niets meer daarover. 4.82.want dan weet hij dus ook namen te onthouden en te verbinden met personen... dus daarin is die dus heel intelligent en toen deed die hem na, hij liep zoals die jonge liep... dat deed die voor, toen dacht ik: joh, dat vond ik sterk, dat vond ik een sterk staaltje van opmerkzaamheid.	
Verlangen naar harmonie en gemis ervan ruzie	P.37. Hij zoekt op zijn eigen wijze naar harmonie, maar als hij overprikkelt raakt, dan uit hij dit meteen. Hij kan dan gaan mopperen, schelden, schreeuwen, deuren gooien, schoppen, slaan en spugen. X loopt weg als hij boos is.		2.8. Ik denk dat die zijn voldoening, zijn plezier haalt uit het samenzijn. 2.9. En dat was ook al wel fijn, want dan zag die zijn moeder. Dat vond die toch wel heel erg leuk, dat vond die ook wel spannen, maar ook wel heel erg leuk. Ik denk dat het samenzijn met..dat die dat leuk vindt		4.7.Dus dan kon die zeggen, wat er gebeurd was, bv...en dan waren het altijd dat er ruzie is geweest, spanning. Maar voor zo ver ik weet, in mijn periode ging het vooral om ruzie met huisgenoten en misschien een enkele keer met mededelelnemers op de dagbesteding. Maar bijna altijd was het eerder iets met huisgenoten als er ...als er problemen waren dan was het thuis. En minder op het werk.	

					4.8.niet in die zin, dat hij zei dat iets niet kon, maar dat die heel kwaad was en dat vond die niet leuk en je moet eerder zeggen...het kwam ook aan de orde op een positieve manier, dan zei die dat die vroeger op de C. veel ruzie had gemaakt en hij gegooid had en zo en dat dat nu niet was en dat het heel goed met hem ging 4.9.Dan herhaalde die denk ik de woorden van de begeleiding, dat het heel goed met hem ging omdat die nou niet meer zo vaak ruzie had. Hij vergeleek zijn situatie met die daarvoor 4.10.dan was die mensen tegengekomen, huisgenoten op het terrein en die hadden dan iets gezegd, wat hem niet aanstond.. ja en dan kon die vreselijke ja of schelden of klappen geven 4.59.A57: en speelt daar ook mee dat hij hoopt dat die niet weer hoeft te verhuizen, of is dat te veel erin gelegd? Als die zegt, dat die hoopt dat het zo blijft,.. H57: Ik denk dat zat niet in de verhuizing, maar meer in de escalaties, zichzelf verliezen in de escalaties. Want daarvan heeft die gemerkt, dan is er een verhuizing aan gekoppeld. Maar het zit dus eerder..	
Funktionslust		1.3. Hij wil heel graag naar huis en thuis krijgt die ook heel veel onzekerheid...want die ouders zijn niet helemaal de slimsten..die geven heel veel informatie waar die niets mee kan. Hij vindt het wel heel belangrijk om naar huis te gaan, maar of dat nou functioneel is of dat die een familieband heeft.. 1.8. Als die dan naar huis gaat, dan is dat heel functioneel: hij praat met zijn vader, hij praat met zijn moeder, hij krijgt wat te eten en te drinken en dan is 't weer...dan gaan we weer..	2.18. A15: Daar zijn geen mensen die... die opzoekt als die, zeg maar., als die over het terrein wandelt. Is het willekeur wie die groet? M15: Nee hij heeft op het terrein...de tuinmannen zijn heel belangrijk voor hem...h. en h. en hij weet bv dat ik bepaal of die blijft wonen of dat die weggaat...dus dan ben je belangrijk...een functiebelangrijkheid... 2.30. Ik heb een bepalende functie voor hem en dat weet die ook van de teamleider en dat heeft weer te maken			6.88. Ik heb meer het idee: "Die hoort bij mijn activiteiten en ik ga een spelletje doen en..." . Dus het is 12.00 uur dus we gaan naar hem toe". Ik heb niet het idee, dat hij...

		1.34. ook de geestelijke verzorger is net zo goed een apparaat voor hem als dat wij dat zijn 1.52. dat is een beetje een spelletje dat je met elkaar maakt. Dat is niet dat die 't verteld om het vertellen. Hij gebruikt het, zoals alles gebruikt die...een band met hem moet je niet denken te hebben...functioneel meer niet. Moet je niet denken dat als je een, twee weken weg, weet je wel..."Hoe was 't?" dat vraagt die niet...ja uit beleefdheid...da's aangeleerd: "Hoe is 't?" maar ja...	met die hechting, dat de rollen heel erg duidelijk moeten zijn in zijn leven 2.50. M63: Ja maar hij zoekt mij ook wel...als die mij ziet, zoekt die mij ook wel op, en dan wil die...en dan wacht die want dan heeft die mij gezien en dan wil die mij een vraag stellen. Maar ik ga ook geen activiteiten met hem ondernemen...iedereen heeft zijn functie. Maar dat wil niet zeggen dat je dan een activiteit met hem moet ondernemen...in gesprek			
Verantwoordelijkheid Zorgen voor.../om...		1.1. die zich verantwoordelijk gaat voelen voor zijn broer voor zijn vader...voor zijn moeder. 1.28. Nee, nee, hooguit zal die gaan lachen...(mijmerend) andere bewoners? ...Ja hij heeft wel een zorggevoel voor.. zoals we M. ophalen, ...van slag, maar hij kan net zo goed op hem staan mopperen.. hij vindt wel belangrijk dat die zorgt, nou ja wat die voor thuis heeft ...heeft die ook voor hier een aantal. 1.29. A31: De zorg is wel voor hem.. E31: Op zijn manier... A32: Dat is wel iets dat die als taak beschouwdt, maar ook een stuk verantwoordelijkheid. E32: Ja, wat die ook wel in zich heeft... 1.30. Wat die ook wel wil, maar door zijn niveau eigenlijk ook niet altijd lukt.		3.26. Hij kan zeer zorgzaam zijn, maar hij is meer op de groepsbegeleiding gericht dan op de medebewoners.		6.57. "Nou, was oud, maar ik ben nog niet oud. En papa en mama is ook nog niet oud". "Nee, papa en mama zijn ook nog niet oud".
Spanning Positieve spanning-voorvreugde		1.9.en je ziet gewoon naar gelang de tijd dichterbij het naar huis gaan komt, de spanning opbouwt, omdat thuis geen zekerheid biedt. 't Iedere keer anders is, vader en moeder vertellen dingen waar die niets mee kan. Heel veel informatie waar die gewoon niets mee kan.	2.3. Je doet hem er ook geen plezier mee, want dan heb je juist weer al die interacties, al die sociale...hij snapt er niets van... 2.7. Een week voordat die daarheen gaat is het al: Ik ga naar huis. Ik ga naar huis, ik ga naar huis.			
Oppervlakkig contact onverschillighe		1.14. echt contact heeft die niet...hand opsteken "Hoi Hoi" dat heeft die eigenlijk met de hele wereld...hij denkt ...als die door Enschede fietst, zegt die iedereen iets: "Hoi mooi weer! Hoi mooi weer!" Als je hem achter op de fiets	2.13. Dus die emoties of die de gradaties ervan: Verdriet van hebben, begeleiders waar die al heel lang mee werkt, waarvan je denkt nou daar zal die wel erg vinden dat die weggaat, die gaat weg: Gaat ze weg? Ja gaat weg! Okay			6.54.hij vindt het wel leuk, maar hij heeft niets met die 6.89.dat maakt hem echt niet uit of je nou Pietje, Jantje of... A158: Dat maakt hem niet uit?

id		hebt..ligt een beetje aan de dag..maar..echt iets met anderen hebben... geloof ik (aarzelt) ..niet. 1.36. E38: Het gezicht maakt hem niet uit. Als het maar..als die maar duidelijk heeft wie of der is..als je nou Jantje, Pietje, Klaasje zegt,..er moet wel vastigheid in zijn. Moet niet vandaag Jantje wezen en morgen Pietje en dan Klaasje. Bij geestelijke verzorging hoort één gezicht en daar kun je wel eens een switch in maken, maar die moet je dan wel even goed inkleden. 1.34. ook de geestelijke verzorger is net zo goed een apparaat voor hem als dat wij dat zijn	krijg ik nou ...schouders optrekken 2.17. A14: En hoe is het contact met als je het hebt over medebewoners? M14: Eigenlijk niet 2.23. En hij heeft er met andere cliënten niet...nee,...hij weet dat ze er zijn, maar hij er geen contacten. Hij kan ook niet met anderen in die zin dat die...hij snapt de andere cliënten helemaal niet en hij weet dan ook net dat ze dat allemaal niet kunnen..			C158: Wat die bij mij laat zien, kan die ook bij jou laten zien, zeg maar, dat maakt hem niet uit. 6.91.A161: Heeft hij onder de andere bewoners...heeft die daar mensen die die mag of die die opzoekt? C161: Nee,
Vastigheid afwisseling		1.36. E38: Het gezicht maakt hem niet uit. Als het maar..als die maar duidelijk heeft wie of der is..als je nou Jantje, Pietje, Klaasje zegt,..er moet wel vastigheid in zijn. Moet niet vandaag Jantje wezen en morgen Pietje en dan Klaasje. Bij geestelijke verzorging hoort één gezicht en daar kun je wel eens een switch in maken, maar die moet je dan wel even goed inkleden.	2.44. als die drie dagen achter elkaar het zelfde gezicht heeft gezien dan zegt die: pfff..jij weer! Dus dan hebben we ook zoiets, je kunt hem moe worden, maar hij kan schijnbaar jou ook moe worden			
voorkeuren		1.44. Ja...er zijn wel...er zit wel een rangorde in, je kunt wel een laddertje maken van. Of dat nou echt...	2.43. als die die heeft dan doet die A en met de volgende begeleider doet die B en dan kan het tijdens de zelfde activiteit zijn, maar bij de een doet die net wat anders dan bij de ander, omdat de een...tja...heeft kinderen...is een vrouw middelbare leeftijd met kinderen en al die kleinkinderen bv en dan en dan zegt die daar: Hoe is het met de kinderen? Bv dn weet die dat en dan stelt die wel elke keer dezelfde vraag,maar dan vraagt die hoe het met de kinderen gaat. Weer bij een ander, die is voetbaltrainer en dan vraagt die bv daarna...dus hij weet wel...het is niet zo dat elke begeleider 't zelfde voor hem is...nee voor hem is...in de betekenis bedoel ik dan. 2.45. A56: Dus dat doet die wel...als die iets interessant vindt...hup de neus achterna en dan... M56: Als hij H en H ziet, gaat die daar heen...of hoort.: Ik hoor H. Ik hoor H.” Dan zijn ze aan het maaien of zo zagen of	3.21. Op gegeven moment is X. niet meer naar huis toe gegaan, want hij wou dat niet meer. A14: Okay. G15: en daar is toen naar geluisterd. 3.23. Waren er meer mensen die hij opzocht en waar die iets mee had? G18: Ja...hij zocht mij op. Hij zocht ook de agoog op, die ook wel 3.25. Hij gaat bewoners opzoeken...dat is meer om wat eigen voordelen te krijgen...hij had niet echt veel contacten met de bewoners. 3.29. Dat was ook belangstelling voor mij omdat ik een afwijkende voetbalfan ben. 3.47. je bent de dokter en ik heb nog altijd de illusie dat het ook je persoon is..maar ook het feit dat je de dokter bent. Dat maakt ook heel veel uit, want	4.44.dan kon ik merken dat die het leuk vindt als iemand er weer was, ja, volgens mij bij de begeleiders ja.	6.23.Bij twee wat oudere vrouwen zeg maar, die met hem werken (niet iedereen werkt met hem, in verband met zijn agressie dan), dan merk je wel dat die dingen aan hun vertelt die die niet aan mij vertelt, daar is wel verschil in. Hij kiest er wel zijn mensen voor uit. 6.66 .Bij M. is inderdaad gezag en bij ons J, die de afspraken maakt voor thuis, die is ook heel belangrijk.

			noem maar op..en dan moet die daar heen.	daar hebben ze toch van huis uit iets...een bepaald vertrouwen toe. En ik denk dat je eigen persoonlijkheid er dan meespeelt, maar de dokter is het belangrijkste.		
Afhankelijkheid		1.83. E119: Jaja, vooral meegaan, om ook op dat punt de boel voor hem te vertalen, duidelijk te maken. Dat zit het hem in...eigenlijk was ik koffiejuf, tolk, werkvoorbereider, nou ik was eigenlijk van alles...wat je dan voor die jongens doet voor X. heel erg...vooral tolk, je praat wel Nederlands met hem, maar hij verstaat er niets van, zijn vader praat af en toe ... met hem, daar begrijpt die helemaal niets van. E. op de groep zei van de week het moet voor hem zijn als of iedereen de hele dag Russisch praat. 1.76. A107: Gaat hij mee als kleren worden gekocht? E107:Voor hem volgens mij niet zo heel vaak. Vaak halen ze het op omdat...in begin deden we het wel, gingen we wel naar de stad, maar dat zijn zo veel prikkels, neuh..		3.27. Met bewoners moet die wedijveren en de groepsleiding die kunnen dingen voor hem doen en daar is ...ja ze zijn ook altijd afhankelijk van de groepsleiding die zoeken ze ook meer op. 3.40. Maar dan is ook zoiets JIJ bepaald of iets...of hij iets mooi vindt...niet hij maar jij. Als jij zegt: 'Goh wat is dat mooi', dan is het ook mooi. Dat is bij hem veel minder dat Hij het bepaalt.	4.32.ja precies, ja, daar zit één punt, dus ik weet niet of die dat aangedragen heeft gekregen van de omgeving of in hoeverre dat bij hem zelf echt is. Dus , eerlijk gezegd, weet ik dat niet. Ik kan me ook heel goed voorstellen, dat de omgeving alsmaar zegt: oh, nou is het netjes en dat is mooi". En daar doet hij aan mee	
Uitdagen en testen op veiligheid Begrensd willen worden			2.38. Ja dit zo..maar het is ook..hij heeft ook wel gebruikt..ook wel.. dat we dan hij zet dat soort dingen ook in om te kijken of iedereen wel het zelfde reageert. 2.39. zoeken naar die betrouwbaarheid...doen jullie eigenlijk wel wat jullie afspreken? 2.68. We hebben erover nagedacht natuurlijk hoe kan dat nou dat de één wel en de ander niet en toen zijn we tot de conclusie gekomen dat het zit in het 'natuurlijke', in het vanzelfsprekende.			6.9.Wordt die echt boos en dan wil die gewoon bevestiging : "Corrigeer jij mij ook?" "Zeg je ook wat ik moet doen?" "Zeg je dat ik me moet gedragen, dat ik niet mag gooien met stenen en dat ik jou niet mag slaan?" 6.39.als X nieuwe begeleiders heeft, zie je gewoon dat die vaker onzeker wordt, meer schelden, meer vloeken, gooien met dingen en dat die dan op zoek is naar de grens waar die moet worden gecorrigeerd.
troost			2.67. Als je..en dat kan niet iedereen, dat moet ik je echt...maar er zijn een aantal die kunnen hem meenemen in zijn.."nou, kom maar op".			
Gesprek opzoeken				3.7. Dat waren allemaal uitingen zo van weer eventjes in gesprek te kunnen en te horen te kunnen krijgen : Joh, valt best wel mee! Maar en hoe gaat het verder met jou? Want je zag wel vaak dat er gewoon...er was altijd een reden om met		

				jou in gesprek te gaan. 3.16. en voor X is het heel belangrijk dat je met hem in gesprek gaat. En dan niet in gesprek gaat van over : Oh god ik weet niet wat...je hebt wel dingen doorgerecalculeerd, maar op het moment dat het voor hem...dat hij nog wat in te brengen heeft, dat hij gezien wordt! Dat vind ik voor hem heel belangrijk. 3.55. hij komt altijd op je af om even een ...niets zeggend gesprekje met je te doen. Maar hij laat wel duidelijk merken van "ik ken jou!" 3.56. Dat die je kent. Dat die daar ook op en bepaalde manier iets mee heeft, want hij zoekt je op. Want laatst herkende ik hem niet, toen liep hij voor me, haalde ik hem in weet ik veel wie het was, was het zo iemand (wijst een dik persoon aan) werd ik teruggevloten, ben ik wel even afgestapt en dan praatje echt over niks, maar gewoon het feit zelf...		
Eigen leven mee willen bepalen autonomie				3.18. want dat accepteerde hij gewoon niet. Hij moet gewoon erbij betrokken worden. 3.21. Op gegeven moment is X. niet meer naar huis toe gegaan, want hij wou dat niet meer. A14: Okay. G15: en daar is toen naar geluisterd. 3.38. ..je neemt hem een stuk serieuzer als je zegt..wat zullen we nu eens aandoen...dit of dit?	4.13.meestal dan schonk die zich zelf in , en bij wijze van spreken vroeg ik dan: he, mag ik ook een?" na...weet je om iets van sociale te promoten, nou en dan kreeg ik ook een kop. Of delen, he? Bv koekjes en zo voort.	6.71.C112: Eten is...daar heeft die zelf de regie over, als hij eet is het ssss..en klaar. "Op..gaan we verder?" En dan merk ik ...
gelijkwaardigheid				3.32. Je moet met hem zowel op werk als thuis je moet een bepaalde relatie met hem hebben: Jij bent de baas dat staat buiten kijf, maar je bent niet de baas ten koste van hem maar je bent de baas om het samen met hem goed te kunnen doen. en je moet...je staat op een bepaalde manier boven hem, maar voor hem sta je naast hem.	4.5.Dus daaraan merkte je: oh, okay het wordt...eerst misschien een kwartier en dat werd...dat weet ik al niet meer zeker...maar de eerste tijd dat was heel goed en toen hebben we gezegd, nou het is goed. Dus ik heb het ook heel kort gehouden 4.62.H62: ja, sjoemelen en daar kon je dus...dat is wel grappig...dat vind ik wel mooi...juist omdat die zo...omdat die zo	

					agressief kon zijn, dan kon die me wel een stoot geven. weet je zo een stoot... (doet het voor) ja dat was dus ook..ja, nu het zo zegt, komt me dat weer op.. bij zo'n humorvolle situatie, oh dan gaf die me zo een plaagstoot	
Behoeft aan congruentie bij anderen				3.48. . Ik vind het belangrijkste wat je moet hebben dat je...en dat is het aller-moeilijkste...dat je gewoon jezelf bent en dat je...je moet wel operen binnen bepaalde kaders met X. maar de manier waarop je 't doet, moet passend bij jou zijn		
Plezier Ontspanning					4.60.het was áltijd heel plezierig en dat heb ik ook teruggekregen van de begeleiders dat het een plezierig... voor hem een heel mooi moment was. Dus het was...daar zat ook... dat merkten we ook aan de humor die daarin zat, he, grapjes maken. Als die goed was, dan kon die grapjes maken 4.61.nou bv. Met memory...ja dan deed die vals...dan ging die vals spelen. (lacht) A61: echt waar...(lachen)en dat wist hij ook? Het was echt .. H61: jajajaja, nou dat was natuurlijk helemaal leuk...als die zo vals ging spelen...dus dat was echt heel leuk. Dan deed ik alsof ik het niet zag, bij wijze van...	
Groei, Ontwikkeling Als...dan						6.7.Nou, dat die ...eerst was die heel erg afstandelijk naar ons, dan zat die niet dicht bij ons, zat die ervan ons af, op gegeven moment kwam die dicht bij je staan en gaat die je aanraken en bij het wandelen gaat die je een hand geven en keer een arm om je heen grooien ...en : "he maatje?" Gezellig wandelen, daar merk je gewoon dat die jou vertrouwt. 6.8. Ja, als die veel vertrouwen had dan kun je hem bijsturen en dan worden de agressiemomenten ook minder 6.69.op gegeven moment had die wel zoiets, bij de jonge vrouw deed die de deur achter zich dicht, ging die zichzelf wassen en nou laat die gewoon alles toe. 6.95.dit gaan we doen, het maakt dan

						niet uit wat het is en dat je dan die glimlach terugkrijgt en een schouderklopje..."Maatje". En dat het goed gaat. Dat is gewoon mooi om te zien..
overgave						6.17.dan moet die zich overgeven, dus dan geeft die zich over aan mij als begeleider, 6.18.En dan zie je echt een last van hem afvallen en dan zie je ineens, dan zie je...dan loopt die zo naast je, dat is dan vrolijk voor hem, dan gaat die zo omhoog kijken, dan is die echt vrolijk. 6.19.ben je verder weg, dan heeft die op gegeven moment zoiets als: "tja, ik kan wel...". En dan zie je wel dat die ontspant... 6.20.A17: Mooi...dus dat iemand anders het helemaal overneemt van hem is ook een opluchting? [7:48] C17: Ja, en je ziet dat...als je terugkijkt bij zijn omgeving...als je heel ver weg bent en dat die dat heeft als die zijn pyjama aanheeft.
angst						6.67. Ik zag echt een beetje angst, dat is GJ , GJ daar ga ik niet... A106: Schatte die in dat die het onderspit zou delven? C106: Ja, dat denk ik wel...dat die ontzettend bang is voor de andere cliënten. Vooral...nou het zijn beste kerels wel...maar...
dankbaarheid						6.87.A149: Dat was toen...toen..he...dat was wel belangrijk.. C149: Ja, die heeft die drie dagen om..
Spiritualiteit: ontbreken van zelfvertrouwen	P.3. X een verlegen jongen is P.11. jongen die hunkert naar positieve aandacht, bevestiging en waardering; hij lijkt een voor hem "veilige" identiteit te hebben					

	opgebouwd als mislukking					
verzet	P.5.dat X. openlijk rebellet en als leerkrachten niet kijken hij stiekem gedrag (schoppen, afpakken materiaal,) vertoont.					
Acceptatie Erkenning en waardering	P.11. jongen die hunkert naar positieve aandacht, bevestiging en waardering; hij lijkt een voor hem “veilige” identiteit te hebben opgebouwd als mislukking			3.6. Als je hem maar niet te veel vroeg, hem in zijn waarde liet en gewoon...ja...goed naar hem keek en niet uitging van wat jij vond op dat moment, maar moest maar kijken: Hoe zit hij nu in zijn vel? Wat kan hij nu? En wat wil hij nu? 3.17. Het was meer een schijnbare invloed op zijn leven uitoefenen, maar gewoon het idee van...”ik ben er en ik tel mee”. Dat was toen der tijd, dat zagen we steeds belangrijker voor hem worden 3.16. en voor X is het heel belangrijk dat je met hem in gesprek gaat. En dan niet in gesprek gaat van over : Oh god ik weet niet wat...je hebt wel dingen doorgecalculeerd, maar op het moment dat het voor hem...dat hij nog wat in te brengen heeft, dat hij gezien wordt! Dat vind ik voor hem heel belangrijk. 3.24. Hij zocht mensen op die hij ergens van kende, en waar die een bepaald...waar hij iets kon halen. Niet zo zeer halen om er beter van te worden maar om hem wat meer vertrouwen te geven, die hem toch op een bepaalde manier serieus namen. 3.51. maar hij is een normale jongen en dus wel hij ook als een normale jongen gezien worden.		
Doelbeleving doelloosheid	P.16. In de speltherapie gaf hij regelmatig aan het niet prettig te vinden om thuis te zijn zonder dagbesteding. Het hebben van geen daginvulling is frustrerend voor X.		2.75. Waarvoor staat die op? Wat maakt zijn dag tot een dag waarvoor je uit bed komt. Hij handelt zo’n beetje zijn programma af. M102: Ja. 2.80. A109: Heb je ooit meegemaakt dat hijzelf een plan had voor zijn dag?	3.4. dat die gewoon met een broodtrommeltje, dat was toen der tijd voor hem heel belangrijk...een broodtrommeltje...ging die gewoon vegen buiten. 3.14. hij gaat echt uit bed om te gaan werken, maar dan te gaan werken zoals	4.47.maar soms merkte ik ook...dat was leuk, maar niet altijd, want dan konden we ook niet praten. Eigenlijk is praten... 4.50.H46: ja, hij droeg het zelf niet aan...ik zei wel	6.22.Wij zijn wel degenen voor hem die het leven moeten uitstippelen... 6.28.Naar huis gaan. X heeft altijd de neiging, als iets moet gebeuren, en hij heeft zin erin, dan gaat die gewoon dingen versnellen

	P.18. Naarmate het ziek-zijn langer duurt, raakt X eigenlijk steeds meer gefrustreerd. Zijn daginvulling is minimaal en door onderstimulatie en gebrek aan veiligheid (hij voelt zich aan zijn lot overgelaten) ontstaat er een zeer problematische situatie P.41. X heeft moeite met zijn eigen vrije tijd in te vullen, hij moet hier hulp bij krijgen van begeleiders		Nee? Dat is nooit zo? Of zo van ik heb zin in iets speciaals te doen? M109: Ik zit even na...misschien heeft die dat ooit wel gehad, maar dan weet ik dat al helemaal niet meer. Dat die dat wellis heeft gezegd bv , maar dat kan ik zo niet terughalen..als dat gebeurt...	hij vindt passen bij zijn leven... 3.15. voor hem is het bv heel belangrijk, bij ons was het heel belangrijk dat die zijn boterhammetjesdoosje had. 3.31. het is van belang overzichtelijk maar ook het doet ertoe wat je doet. I25: zinvol werk doen? G26: ja je moet niet...terwijl je...je mag hem best wel seriematig werk laten doen, maar je moet niet als hij zijn kont gedraaid heeft en nog niet...alles weer wegkieperen..want dan krijg je hem echt en terecht vind ik op de..in de hoogste boom.		6.64.C91: Als ik niets zou doen, dan zou ik de hele dag op een stoel zitten met hem.
Triestheid somberheid,	P.23. Hij heeft een grote hang naar het doen van leuke dingen, kan hier ook van genieten, maar lijkt geen afstand te kunnen doen van het negatieve basisgevoel dat zijn leven "zwaar" is. Zodra activiteiten afgerond zijn kan zijn stemming gelijk omslaan. P.39. Zonder nabijheid van een begeleider vervalt X al snel in een basisstemming van somber zijn en ziet dan geen lichtpuntjes.	1.40. Als je hem nu zegt we gaan een ijsje eten (mompelen) dan: 'Eh, we gaan ook altijd een ijsje eten'. Echt verheugen doet die zich niet..het wordt weer een beladen iets, dan wordt het een spanning 1.45. want eigenlijk zijn we er nog heel erg mee aan het onderzoeken: Wat is nou het echte mopperen? Daar wordt heel vaak gezegd dat die heel veel moppert maar of is het vertelt je of vraagt je ons iets? 1.50. hij vertelt vooral wat er niet goed is gegaan...ik heb met shampooflessen gegoooid, ik heb met stoelen gegoooid,..die dingen vertelt die. Hij vertelt niet ..o god ik heb...nou ja...als je aan het onkruid wieden is geweest en je loopt er langs: 'Oja daar heb ik ook nog onkruid gewied. Dat vertelt die...hij kan niet zoals wij hier zo bij mekaar zitten...				6.16.hij ziet heel veel dingen negatief. Wel minder negatief dan dat het was, maar 't is nog wel.. 6.26Hij heeft altijd een negatieve insteek, als je daarin meegaat, in die negatieve, negatieve , dan ga je eigenlijk met z'n tweeën naar beneden.
afweer	P.24.Op het moment dat vader bij de woning van X is, vindt X dit niet leuk. Geeft aan zijn vader niet te willen zien					
verwarring	P.26. Moeder heeft de neiging om X teveel informatie te geven. X					

	raakt hiervan in de war					
Behoeftte aan autonomie	P.31. X krijgt een eigen wil, wil invloed op zijn omgeving uitoefenen, maar heeft toch steeds graag de begeleider in zijn nabijheid					
gezag en leiding	P.32. X handelt egocentrisch dat wil zeggen hij is het middelpunt van de wereld. Hij is niet in staat om te bedenken wat een ander denkt en zich daar aan aan te passen. Hij heeft begeleiders nodig om de sociale contacten te begeleiden, om als filter tussen hem en de ander te gaan staan P.43. In contacten is X gefocust op zijn begeleider P.51. Hij vraagt (test) bij elke begeleider of je veilig bent voor hem. Hij gaat het rijtje af en zegt ook de naam van de begeleider die nog 'getest' moet worden	1.15. hij laat eerder merken , ahum, ook wel die hij lief heeft,...maar hij laat eerder merken aan mensen waar die moeite mee heeft, die hem minder duidelijkheid geven, die korter bij hem zijn, ook die jonge jongens hebben meer moeite met hem om bij cultuurgericht...dat haantjes gedrag zit er wel in..”wat wil je dan “(doet een opschepper na..) Je ziet bij wat oudere vrouwen, eerbiedigwaar gezegd de moeders onder ons die hebben het makkelijker met hem omdat het de moeder is, tenminste zo verklaren wij dat.. 1.53. E60: Ja hij heeft een eigen ruimte...een afgesloten ruimte, waar die niet zelf uit kan...waar wij bepalen wanneer die eruit kan, omdat die anders... A61: Okay, de deur is ook echt dicht. E61... is echt dicht. Anders gaat die zwerven..heb je...hebben wij de regie niet meer...hij eigenlijk moet je zorgen dat je de hele dag de regie over zijn leven houdt.. 1.63. hij doet het omdat het gezegd is. 1.70. E95: Nee, nee, je moet hem wel zeggen: Doe dit, doe dat, want anders gaat die staan kuieren. (lacht)wat moet 'k hier dan? 1.81. A117: Want je zegt, wij willen de regie houden, betekend dat dat X. in die zin erom vraagt? Of is dat een inschatting van dat dat nodig is? E117: Ja, omdat je merkt dat die het zelf niet kan. Als je hem de regie laat, dan gaat de zweven, zwerven, gaat die dingen ophalen die die helemaal niet	2.53. A71:En dat accepteert hij ook, daar houdt die zich...omdat je zei als het er staat dan doet het ook...een broek aan doen dat hoort er dan bij. M71: Dat accepteert die.		4.84.gezag en leiding...dat is structuur, in zekere zin heeft die structuur ook nodig en laat hij zich zeggen...dat vind ik ook... dus daar is een ...in zekere zin heb ik gemerkt hoe gemakkelijk hij zich ook kan laten leiden. Dus dat is ook iets, niet alleen met harde hand, maar als het goed gaat..hoe je met zachte hand...	

		gebruiken kan...dus moet je wel voor hem.. he...binnen die kadertjes blijven ..hier dat is goed voor je. Als je zelf de controle, dan verzandt die niet..				
ongemak, verzet	P.34. X kan niet tegen “nee” boodschappen en is bang voor nieuwe dingen					6.42.C61: En je ziet het bij de dagbesteding...daar werken heel veel jongere jongens op, en dat je gewoon ziet bij hem dat die met jongere jongens, dat die daar, dat die ook die leeftijd is, dat die de ervaring bij die jongeren nog mist. Dat zie je gewoon dat die grenzen zoekt. Die jongens corrigeren hem dan niet, of weten dan niet wat ze moeten doen...dan zie je elke keer dat het met hem door gaat
troost, emotionaliteit	P.44. Hij heeft moeite om zich te laten troosten of tot bedaren laten komen door de andere. Hij merkt (voelt) het als een ander boos of blij is. Hij heeft moeite met emoties als blij, boosheid, bang en bedreefd om te gaan.	1.64. E79: Dan lacht die omdat wij ook lachen. Die emoties zou die niet uit zichzelf heel snel...als iets misgaat dan lacht die uit zichzelf.	2.67. Als je..en dat kan niet iedereen, dat moet ik je echt...maar er zijn een aantal die kunnen hem meenemen in zijn..”nou, kom maar op”. 2.12. Maar dat snapt die niet? Is het ook iets...na je zou je kunnen zeggen: Daar heeft die verdriet van? M9: Dat vind ik heel erg lastig om te zeggen of hij er verdriet van heeft		4.65.H65: ja bronnen van troost is bv zo’n spel, heb ik geleerd. Een spelsituatie is, kan een bron van troost zijn, omdat je samen iets doet. 4.67.Zoiets...dat geeft allemaal mogelijkheden daarvoor en het is tamelijk indirect. Je hoeft er niet over te praten, het kan. Het kan! Zo’n spelvorm. Dat vind ik wel een bron van troost.	6.31. Als je hem in zijn ogen onterecht corrigeert of iets...dan begint die te mopperen dat die dat niet wil hebben of cliënten die naar huis gaan 6.33.je ziet hem wel boos en mopperen als die naar achteren moet, dan slaat die of schopt die tegen dingen aan 6.34.maar ik heb hem nooit gezien dat ik hem echt heb zien huilen. Dat ik echt tranen heb gezien..hij is verdrietig 6.35.Ik hem wel gezien, een echte glimlach, maar tranen? Nee. Misschien is het ook iets dat uit de cultuur komt...dat het vroeger gezegd is...mannen horen niet te huilen, ...
privacy, thuis bij jezelf, bron van rust	P.47. Tijdens zijn persoonlijke verzorging is het wel goed hem even een moment alleen in bad of onder de douche te laten, dit zorgt voor ontspanning.	1.58. E68: Ja, ja...hij luistert muziek en dan kun je invullen of die het graag doet of dat die ...omdat ...we het doen..of het nou echt van hem uit of dat het gewoon doen				
Veiligheid Zekerheid rituelen	P.51. Hij vraagt (test) bij elke begeleider of je veilig bent voor hem. Hij gaat het rijtje af en zegt ook de naam van de begeleider die nog ‘getest’ moet worden	1.46. (hij) wil eigenlijk alle zekerheid..een controlefreak met ...zonder overzicht.. (lacht) Hij moet alles zien voordat die het gelooft. Als ik zeg ‘t regent buiten, dan gelooft die me echt niet....(lacht) dat moet die eerst zien.	2.73. A100: Wat is dat voor een onrust? Heb je daar een idee over? Wat het maakt... M100: Ik denk dat het vanuit zijn onveilige hechting komt. Kijk als je televisiekijkt en opgaat in televisie betekent dat je iets anders los moet laten..	3.52. om van huis uit iets mee te krijgen op het spirituele gebied heb je wel veiligheid nodig en die hebben ze niet gehad.	4.11., ik heb een keer...nou...nee, dat kwam niet of nauwelijks voor, want wij hadden een heel repeterend gebeuren, eigenlijk was een soort ritueel.	6.10.hij moet het vertrouwen weer winnen...heeft die dat niet, dan gaat die ook gewoon door, dan blijft die in de agressie zitten..
Kiezen Invloed		1.79. E115 Ik denk dat die uit tweeën kan kiezen..wil je links of wil je rechts dat kan die wel...Maar hij zou dat niet aan hand	2.56. A75: Met...als je zegt die raakt verstrikt met keuzes maken..met picto’s zou ook een goede mogelijkheid zijn om	3.17. Het was meer een schijnbare invloed op zijn leven uitoefenen, maar gewoon het idee van...”ik ben er en ik tel		

uitoefenen		van picto's. 1.82. E118: Eigenlijk heel veel, de hele dag door..met name naar dingen kijken..zijn programma moet je als spoor zien en af en toe moet je stationnetje daar buiten , dan gebeurt iets...zullen we even kijken...die invloed heeft die. 1.87. A127: Want als het gaat om toekomstperspectief dat is dan ook iets..als ik het goed begrijp..waar hij niets...draagt hij niet echt aan bij..aan een toekomstperspectief? E127: Neuh, daar heeft die niets mee...dat is veel te vaag...je moet echt praatje, plaatje...dat is echt niet...van wil je iets doen...dat lukt niet...tja het is een heel ingewikkeld en bijzonder persoon.	hem een keuze te laten...want dan is het niet oeverloos, want dan heb je twee. M75: Ja dat gebeurt op sommige momenten ook, hoor. Dan wordt dat wel ingezet. Ja wel, hoor..	mee". Dat was toen der tijd, dat zagen we steeds belangrijker voor hem worden 3.18. want dat accepteerde hij gewoon niet. Hij moet gewoon erbij betrokken worden. 3.19. Nee, nee, nee...het is meer het serieus genomen worden 3.20. Nee maar ik...voor hem is het belangrijkst en daarvoor komt die ook, als die serieus genomen wordt en ook niet dingen moet.		
Normerende zaken		1.84. A121: Precies. Heb je qua cultuur..je zei al een beetje dat machogedrag dat die ...ja haantjesgedrag...en zijn er andere dingen, waar je van zegt, dat link ik aan cultuur? Of achtergrond...? E121: Dat familie hebben...dat link ik er dan aan..de moeder die belangrijk is, dat link ik eraan, en respect voor die oudere vrouwen, link ik daaraan.				6.35.Ik hem wel gezien, een echte glimlach, maar tranen? Nee. Misschien is het ook iets dat uit de cultuur komt...dat het vroeger gezegd is...mannen horen niet te huilen, ...
levensvragen			2.70. H. heeft toen wel iets over verteld, dat die ook echt vragen heeft over het leven en dat soort zaken wel en dat H. wel zoiets had...ik kan hem nooit het antwoord erop geven, ik bedoel het is niet echt...maar hij heeft wel vragen		4.21.maar tegelijkertijd moet ik wel zeggen, ik denk dat we wel iets toegevoegd hebben, omdat het bij ons soms ook ging over onderwerpen die die misschien ergens anders niet zo besprek. Bv. over de dood... 4.23.Dus de dood.. heeft een hele belangrijke rol gespeeld en in de verslaggeving staat ook dat hij een soort obsessieve aandacht had voor de dood, toen hij van de C. naar ons kwam omdat die dacht dat die zelf ook dood zou gaan... maar dan moet ik even.. ik weet niet meer hoe het zat, of die dacht dat die dood zou gaan of misschien dood wilde gaan? Dat weet ik niet meer 4.81.dus hij wou wel weten, hoe dat kon dat mensen doodgingen... ziekte en dood, dus dat zijn bedreigende	6.47.hij heeft wel vragen erbij, maar aan het antwoord heeft die niets, omdat het antwoord veel te lang is, te onduidelijk is, dan kan die weer gaan zoeken, wordt die onrustig van. Terwijl als je duidelijk zegt: "Ja, vogeltje is dood..". 6.48.Ja, vogeltje is dood. Klaar! En dan moet je niet verder gaan..dan kan het een heel hot item worden, wat 10 dagen lang terugkomt. En waar zijn hoofd helemaal van op hol slaat en hij niet...weet waar die 't moet plaatsen.

					gebeurtenissen in het leven	
onbalans			2.83. M117: Voor mensen met hechtingsproblematiek niet, want die hebben dat namelijk , die doen dat namelijk allemaal..wat bij hem zo nadelig is, is zijn onvoorspelbaarheid en dat we daar niet genoeg grip op hebben.			6.56. Ik ga ook dood”. En dan zie je meteen weer de onrust in zijn hoofd...
toekomstperspectief					4.8.niet in die zin, dat hij zei dat iets niet kon, maar dat die heel kwaad was en dat vond die niet leuk en je moet eerder zeggen...het kwam ook aan de orde op een positieve manier, dan zei die dat die vroeger op de C. veel ruzie had gemaakt en hij gegooid had en zo en dat dat nu niet was en dat het heel goed met hem ging 4.55.zijn toekomstperspectief lag heeeeel dicht bij, bij wijze van spreken meer van: wat gaat die het weekend doen? of wanneer komen zijn ouders terug? En wanneer komt zijn moeder weer op bezoek. Dus dit is een tijdspanne is bv van... dan spreek je bijna over 14 dagen. Een maand misschien.	6.8. Ja, als die veel vertrouwen had dan kun je hem bijsturen en dan worden de agressiemomenten ook minder 6.43.dat dat een heel goed toekomstperspectief is voor hem, de conflicten worden minder, zoals we in het begin weken hebben gehad waar het elke dag raak was,
levensverhaal					4.25.ja, vader kon dan heel boos worden. Vader kon heel boos worden, ja..en dan hadden we 't erover, he. Dus bij wijze van spreken is die bijna als een soort kind, je roert het aan en het is ook zo weer weg. Dus het is niet...hij zit niet op een gespreksniveau, of een reflectieniveau waarop je er echt over zou kunnen spreken over hoe hij het beleefd. Hij noemt, vind ik, meer de dingen, maar daarin zie je wel wat gebeurt 4.42.H38: JA, meer herhalen...heel veel herhalen. Ja heel veel herhalen. Want ook het, bij wijze van spreken de vraag van : goh hoe is het met je vader en je moeder? Dan hoorde ik wel eens, nou bv dat wel, of ze op vakantie waren? En of ze nog niet terug waren...maar veel meer daarover, nauwelijks. 4.52.dus wat vlak voor hem lag, dus de periode van de C. dat dat een hele	6.5.vanuit de agressie die thuis is geweest, ja vader, moeder die ook niet heel intelligent zijn...en daarom moeite hebben gehad in de opvoeding. 6.6.dus weinig vertrouwen in zijn ouders nog steeds. Dat zie je gewoon elke keer weer terugkomen 6.15. als die...vooral de negatieve verhalen vertelt hij...

					moeilijke periode is geweest...daarover heeft die verteld en dat die kon zeggen dat het NU beter was. Dat die het nu fijn had, dat die nooit meer zoveel ruzie had en dat dat heel fijn was, dat die nooit meer zoveel ruzie had...dus zo kon die over zijn leven vertellen, maar bv niet meer wat er gebeurd was daarvoor...	
Bron van activiteit Afwezigheid van motivatie voor activiteit					4.28.dan hadden we het altijd over zijn interesse bv een krachtbron. Dat is altijd, bij wijze van spreken, tuinieren of eigenlijk groenvoorzieningen. (17:02) dus het werk van de tuinman... nou dat is 'm helemaal, hij kreeg ook in die periode dingen waarmee die iets in de tuin kon doen. Om hem te stimuleren: nou dat vind jij mooi, dat mag je doen." bv nu weet ik niet precies meer... 4.69.Kijk en motivatie is wel...je weet, dat je weet dat de natuur, dat het werk in de natuur voor hem een belangrijk punt kan zijn.	6.14.Voor X is dat heel...hij heeft iets waar die naar uit kan kijken, hij heeft iets in zijn leven waar die elke vier weken uitkijkt: dan ga ik naar huis... 6.25.En dan zou die de hele dag op de bank blijven zitten. 6.38.Wat wel is, dat je hem onbewust dingen vraagt: "Goh, wat vind je nou leuk eigenlijk?" Dat die in een gesprekje wel aangeeft: "Nou met die knijper bijvoorbeeld". 6.64.C91: Als ik niets zou doen, dan zou ik de hele dag op een stoel zitten met hem.
Weten, rationaliteit					4.45.Of die ook aan de ramadan deed? Dus hij deed niet of nauwelijks...dat was te moeilijk. Volgens mij, maar daar moet ik voorzichtig mee zijn, maar volgens mij leefde dat thema zeker. Dus ook de ramadan, want hij weet wat dat is.	
(On)vervuld verlangen					4.52.dus wat vlak voor hem lag, dus de periode van de C. dat dat een hele moeilijke periode is geweest...daarover heeft die verteld en dat die kon zeggen dat het NU beter was. Dat die het nu fijn had, dat die nooit meer zoveel ruzie had en dat dat heel fijn was, dat die nooit meer zoveel ruzie had...dus zo kon die over zijn leven vertellen, maar bv niet meer wat er gebeurd was daarvoor... 4.56.Maar dat is zeker geen belangrijk thema geweest, dat die het er vaak, bv van andere cliënten die zeggen: oh god, over een maand gaan ze op vakantie, ja, die zijn er zooo mee bezig...nee, dat heb ik bij X. nooit meegemaakt	

					4.57.Tenzij je moet zeggen dat die hoopte dat het zo zou blijven, he, zoals het was...dat het goed is. Zoiets heeft die zich wel geuit...dat die hoopt dat het goed zou blijven...dat is dan wel een wat langere boog...	
Gemis van stabiliteit					4.68.mistroostigheid vind ik, wanhoop en motivatie...dat is natuurlijk...voor onze mensen is de wanhoop van al die mensen die weggaan. ...al die vaste begeleiders, waar die goed mee kan, die binding, hechting en onthechting. Dat is natuurlijk... in het algemeen vind ik dat...tja een probleem.	
Groei, ontwikkeling						6.43.dat dat een heel goed toekomstperspectief is voor hem, de conflicten worden minder, zoals we in het begin weken hebben gehad waar het elke dag raak was, 6.53.C79: Nee, doet hem niets. In begin had hij wel veel, dat die keek naar de medebewoners bij ons. En als er een boos werd, of eentje was ziek, of eentje hoestte en proestte: "Euh, die is altijd ziek"... En nou is het soms, omdat die boos is geweest dat die last heeft van de keel...dan doen we hem een keelsnoepje...ach...dan is 't zo over... 6.84.C141:Daar kun je dus wel zien dat het een stijgende lijn is, ook weer in de toekomst, dat die weer dingen los durft te laten, dat die zich overgeeft aan ons: "O ja, nieuwe kleren aan, als de kleren oud zijn dan doen we ze weg."

Legenda: Paars= nieuwe informatie

Geel= herhalen van stereotypen van “dat snapt die toch niet”.